

НИЙСЛЭЛИЙН
СТАТИСТИКИЙН
ГАЗАР

НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙДАЛ

2023 | IX

I. Саруудыг ром тоогоор тэмдэглэв.

- Сар: I, II, III, IV, V, VI, VII ... г.м
- Улирал: I-III, IV-VI, VII-IX, X-XII
- Өссөн дүн: I-IV, I-XI ... г.м (Тухайн сарыг оруулсан жилийн эхнээс өсөн нэмэгдсэн дүнг харуулав).

II. Дараах тэмдэглэгээг ашиглав.

- гүйцэтгэл байхгүй
- * урьдчилсан гүйцэтгэл
- ** дахин

III. Орон дэвшүүлэлтээс хамаарч зарим үзүүлэлтийн нийлбэр нь дүнтэйгээ, бүтцийг хувиар илэрхийлэхэд 100 хувиас бага зэрэг зөрүүтэй байж болно.

IV. Хэмжих нэгжийн тэмдэглэгээ

мянга	=1000
сая	=10 ⁶
тэрбум	=10 ⁹
их наяд	=10 ¹²
мян	мянга
%	хувь
мм	миллиметр
см	сантиметр
дм	дециметр
м	метр
км	километр
м ²	метр квадрат
дм ²	дециметр квадрат
км ²	километр квадрат
м ³	метр куб
га	гектар
мл	миллилитр
л	литр
г	грамм
кг	килограмм
цн	центнер
т	тонн
Вт	ватт
кВт.ц	киловатт цаг
кал	калори
ккал	килокалори
Гкал	гигакалори(=10 ⁹ калори)
с	секунд
мин	минут
мкг/м ³	микрограмм метр куб
м/с	метр секунд
ш	ширхэг
х.д.х	хэвлэлийн даралтат хууда

ГАРЧИГ

	ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ, 2019-2023 ОН	1
	ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ, ДҮҮРГЭЭР	2
	ЭРҮҮЛ МЭНД	3
	ЦАГ УУР, АГААРЫН ЧАНАР, АЮУЛТ ҮЗЭГДЭЛ, ОСОЛ	8
	ГЭМТ ХЭРЭГ	14
	ТӨСӨВ	18
	ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНЭ	22
	АЖ ҮЙЛДВЭР	36
	ХОТЫН НИЙТИЙН АЖ АХУЙ	41
	НИЙГМИЙН ДААТГАЛ	42

ХҮСНЭГТ 1. НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Үзүүлэлтүүд		Хэмжих нэгж	2019	2020	2021	2022	2023
Шинээр төрсөн хүүхэд		хүн	30 756 ^{1.5}	29 910 ^{2.7}	27 849 ^{6.9}	25 894 ^{7.0}	25 986 ^{0.3}
Халдварт өвчнөөр өвчлөгчид		хүн	18 056 ^{5.0}	12 481 ^{30.9}	190 653 ^{15.3**}	176 959 ^{7.2}	16 707 ^{90.5}
Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг		тоо	17 564 ^{14.4}	12 350 ^{29.7}	11 132 ^{9.9}	19 321 ^{73.6}	15 499 ^{0.5}
Хэрэглээний үнийн индекс, (сарын өөрчлөлт)		хувь	0.0 ^{0.0}	-0.3 ^{0.3}	0.4 ^{0.7}	-0.3 ^{0.7}	-0.1 ^{0.2}
Гадаад валютын нэрлэсэн ханш (сарын дундаж)	Доллар (АНУ)	төгрөг	2 670 ^{6.7}	2 854 ^{6.9}	2 849 ^{0.2}	3 257 ^{14.3}	3 466 ^{6.4}
	Юань (БНХАУ)	төгрөг	375 ^{2.7}	419 ^{11.7}	441 ^{5.2}	463 ^{5.0}	474 ^{2.3}
	Рубль (ОХУ)	төгрөг	41 ^{10.8}	38 ^{7.3}	39 ^{2.6}	54 ^{38.4}	35 ^{54.2}
Нийслэлийн төсвийн орлого		тэрбум төгрөг	656.8 ^{8.2}	609.6 ^{17.1}	820.8 ^{34.6}	1 078.5 ^{31.4}	1 440.9 ^{35.2}
Нийслэлийн төсвийн зарлага		тэрбум төгрөг	898.3 ^{5.5}	890.3 ^{13.1}	846.6 ^{4.9}	1 096.0 ^{29.4}	1 571.1 ^{30.3}
Агаарын дундаж температур		°C	13.7	11.0	10.4	11.8	17.9

Тайлбар: Өмнөх онтой харьцуулсан

Эерэг хандлага, өөрчлөлт
 Сөрөг хандлага, өөрчлөлт

ХҮСНЭГТ 2. НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГЭМ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ, дүүргээр

	Хэмжих нэгж	2022 I-IX			2023 I-IX						
		Хотын дундаж	Хамгийн өндөр		Хотын дундаж	Хамгийн өндөр					
Хүн амын нягтрал /нэг кв км-т ногдох хүн/	Тоо	330	Баянгол	8 091	Налайх	56	342	Баянгол	8 432	Налайх	58
			Чингэлтэй	1 711	Багануур	48		Чингэлтэй	1 625	Багануур	48
			Сүхбаатар	700	Багахангай	35		Сүхбаатар	688	Багахангай	32
Нялхсын нас баралт /амьд төрсөн 1000 хүүхдэд/	Тоо*	12	Сонгинохайрхан	14	Хан-Уул	8	14	Налайх	16	Хан-Уул	7
			Налайх	11	Багануур	8		Сүхбаатар	15	Багануур	7
			Сүхбаатар	11	Багахангай	-		Сонгинохайрхан	13	Багахангай	-
10 000 хүн тутмаас халдварт өвчнөөр өвчлөгсөд	Тоо	1 165	Багахангай	2 486	Сүхбаатар	905	90	Багануур	121	Налайх	51
			Налайх	2 049	Чингэлтэй	719		Баянзүрх	101	Сонгинохайрхан	41
			Хан-Уул	1 232	Сонгинохайрхан	621		Хан-Уул	68	Багахангай	23
Төсвийн орлого, зарлагын харьцаа зарлага=100	тоо	55	Сүхбаатар	85	Налайх	61	102	Баянзүрх	177	Чингэлтэй	99
			Хан-Уул	83	Баянзүрх	57		Хан-Уул	131	Налайх	79
			Багануур	80	Багахангай	20		Сүхбаатар	119	Багахангай	29
16-аас дээш насны 10 000 хүнд ногдох Гэмт хэрэг	тоо	198	Сүхбаатар	302	Налайх	103	159	Сүхбаатар	271	Сонгинохайрхан	95
			Баянгол	242	Багануур	86		Баянгол	170	Багануур	62
			Чингэлтэй	216	Багахангай	54		Чингэлтэй	166	Багахангай	51

Тайлбар: * промилль

ЭРҮҮЛ МЭНД (2023 оны эхний 9 сард)

ᠮᠠᠷᠵᠢᠰᠢᠨ ᠡᠬᠡ

Амаржсан эх

2022 I-IX 25 653

2023 I-IX 25 803

0.6%

Нийт халдварт өвчнөөр өвчлөгчид

2022 I-IX 176 959

2023 16 707

10.6 дахин

Нялхсын эндэгдлийн түвшин
(1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2022 I-IX 12.0

2023 I-IX 13.4

5 хүртэлх насны хүүхдийн
эндэгдлийн түвшин
(1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2022 I-IX 14.1

2023 I-IX 15.1

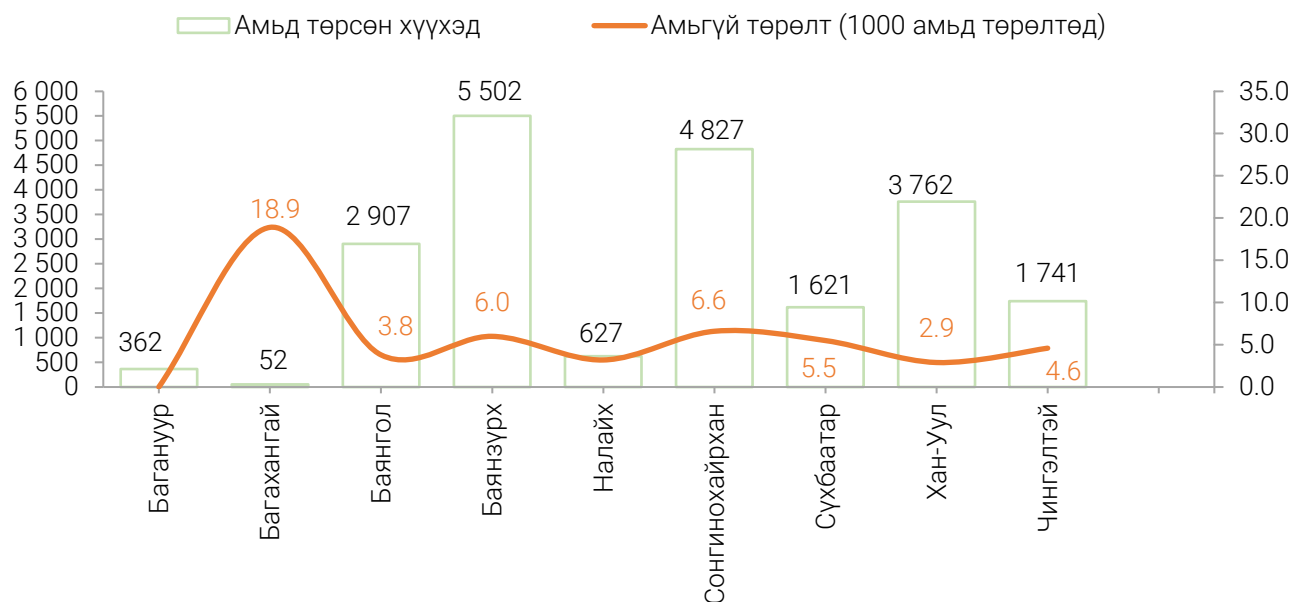
Нийслэлийн хэмжээнд 2023 оны эхний 9 сард 25803 эх амаржсан нь өмнөх оны мөн үеэс 150 (0.6%) төрөлтөөр өссөн байна. Нийт төрөлтийн 13641 (52.8%) нь НЭМГ-ын харьяа эмнэлэгт, 12162 (47.2%) нь нийслэлд үйл ажиллагаа явуулж буй ЭМЯ-ны харьяа улс болон хувийн хэвшлийн эмнэлэгт амаржсан байна. Нийт амаржсан эхчүүдийн 0.3 хувийг гэрийн төрөлт эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 3. ТӨРСӨН ХҮҮХЭД, ЭХ, ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЭЛ, жил бүрийн 9 сарын эцэст

Үзүүлэлт	2021 I-IX	2022 I-IX	2023 I-IX	2023/2022
Амаржсан эхийн тоо	27 612	25 653	25 803	0.6
Гэрийн төрөлт	80	93	86	-7.5
Хяналтгүй төрөлт	77	86	158	83.7
Амьд төрсөн хүүхэд	27 849	25 894	25 986	0.3
Эхийн эндэгдэл	32	8	11	37.5
Нэг хүртэл насандаа эндсэн хүүхэд	304	311	347	11.6
Амьд төрсөн 1000 хүүхэд тутмаас 1 хүртэл насанд эндсэн хүүхэд	10.9	12.0	13.4	11.7

2023 оны эхний 9 сард 25986 хүүхэд мэндэлсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 92 (0.4%) хүүхдээр олон байна. Төрсөн нийт хүүхдийн 4585 (17.6%) нь бусад аймгийн харьяат эхчүүдээс мэндэлжээ.

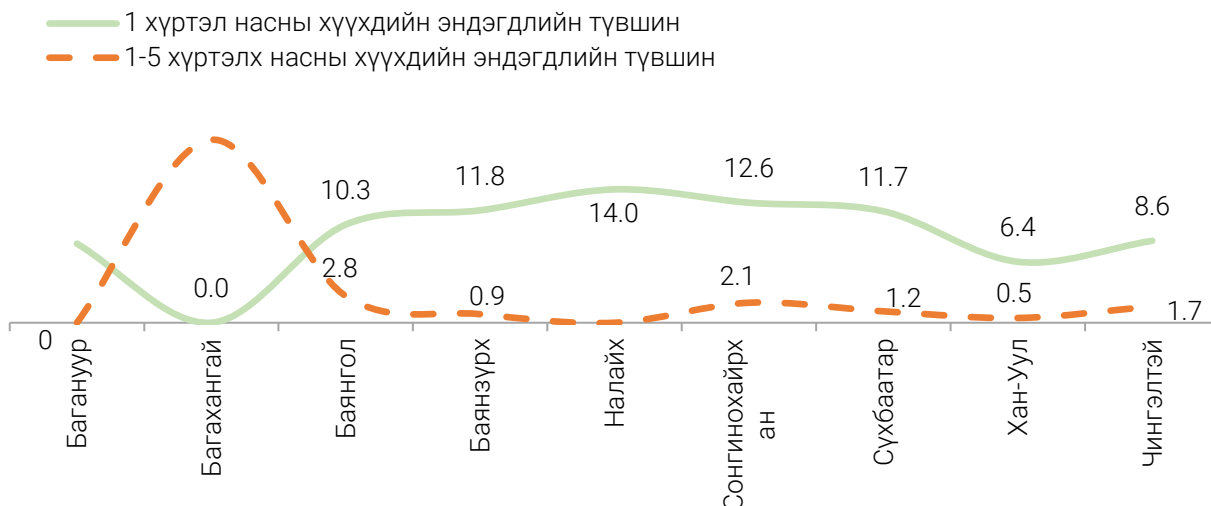
ЗУРАГ 1. АМЬД ТӨРСӨН ХҮҮХЭД, дүүргээр

Төрсөн нийт хүүхдийн 13371 (51.4%) нь хүү, 12615 (48.6%) нь охин байна. Амьд төрсөн нийт хүүхдээс 333 нь 2 ихэр, 3 нь 3 ихэр хүүхэд байна.

Амьгүй төрөлтийн 157 тохиолдол бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 5 тохиолдлоор өссөн байна. Амьгүй төрөлт Баянзүрх, Сонгинохайрхан, Сүхбаатар, Багахангай дүүрэгт хотын дунджаас өндөр байна.

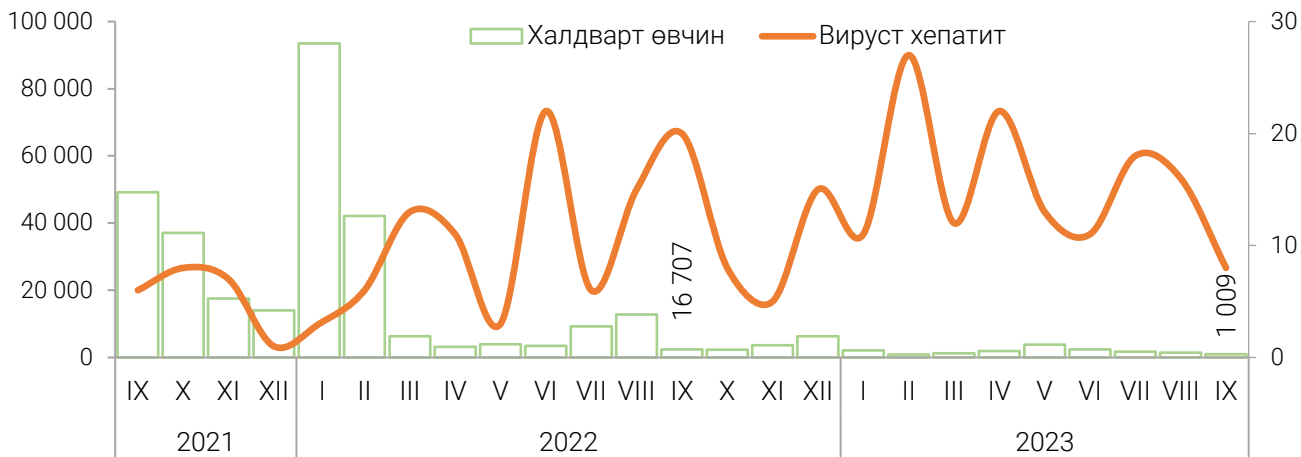
ЗУРАГ 2. ХҮҮХДИЙН ЭНДЭГДЛИЙН ТҮВШИН (1000 амьд төрөлтөд ногдох)

2023 оны эхний 9 сард бүртгэгдсэн нялхсын эндэгдлээс Баянзүрх дүүрэгт 65 (18.7%) нь, Сонгинохайрхан дүүрэгт 61 (17.6%) нь, Баянгол дүүрэгт 30 (8.6%) нь, Хан-Уул дүүрэгт 24 (6.9%) нь, Сүхбаатар дүүрэгт 19 (5.5%) нь, Чингэлтэй дүүрэгт 15 (4.3%) нь, Налайх дүүрэгт 11 (3.2%) нь, бусад аймгийн харьяат 119 (34.3%), Багануур дүүрэгт 3 (0.9%) нь бүртгэгдэж, Багахангай дүүрэгт бүртгэгдээгүй байна.

Нийслэлд 2023 оны эхний 9 сард 16707 хүн халдварт өвчнөөр өвчилсөн нь өмнөх оны мөн үеэс 160252 (90.5%) хүнээр, 10000 хүн тутмаас халдварт өвчнөөр өвчилсөн хүний тоо 1058.2 продицимилээр тус тус буурсан байна.

ЗУРАГ 3. ХАЛДВАРТ ӨВЧНӨӨР ӨВЧЛӨГЧИД, сараар

Халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийг халдварт өвчний төрлөөр нь авч үзвэл амьсгалын замын цочмог халдварт өвчин 9005 (53.9%), гэдэсний халдварт өвчин 1542 (9.2%), бэлгийн замаар дамжих халдварт өвчин 3929 (23.5%), зоонозын халдварт өвчин 34 (0.2%), бусад халдварт өвчин 2197 (13.2%) байна.

2023 оны эхний 9 сард **Коронавируст халдвар /COVID-19/-ын** 1431 тохиолдол бүртгэгдэж, нийт халдварт өвчний 8.6 хувийг эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 4. НИЙСЛЭЛД ГАРСАН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН, жил бүрийн эхний 9 сарын эцэст

Төрөл	Хэмжих нэгж	2021 I-IX	2022 I-IX	2023 I-IX	Өсөлт, бууралт 2023/2022	
					тоо/нэгж	хувь
Халдварт өвчнөөр өвчилсөн хүн, бүгд	бодит тоо	190 653	176 959	16 707	-160 282	-90.5
	10000 хүнд	1 284.6	1 164.8	106.6	-1058.2	
Үүнээс:						
Вируст гепатит	бодит тоо	48	99	138	39.0	39.4
	10000 хүнд	0.3	0.7	0.9	0.2	
Цусан суулга	бодит тоо	229	959	1 269	310.0	32.3
	10000 хүнд	2.0	6.3	8.1	1.8	
Салхин цэцэг	бодит тоо	57	940	4 979	4 039	5.3**
	10000 хүнд	0.38	6.2	31.8	25.6	
Гахай хавдар	бодит тоо	1	8	67	59	8.4**
	10000 хүнд	0.0	0.05	0.4	0.35	
Сальмонеллэз	бодит тоо	13	136	168	32.0	23.5
	10000 хүнд	0.1	0.9	1.1	0.2	
Улаан эсэргэнэ	бодит тоо	8	46	662	616	14.4**
	10000 хүнд	0.1	0.3	4.2	3.9	
Хоолны хордлого	бодит тоо	9	13	81	68.0	6.2**
	10000 хүнд	0.1	0.1	0.5	0.4	
Ёлом	бодит тоо	5	14	57	43.0	4.1**
	10000 хүнд	0.0	0.1	0.4	0.3	
Бруцеллэз	бодит тоо	1	2	6	4	3.0**
	10000 хүнд	0.0	0.01	0.04	0.03	
Гар хөл амны өвчин	бодит тоо	14	765	2 318	1 553	3.0**
	10000 хүнд	0.1	5.04	14.8	9.76	
Тэмбүү	бодит тоо	1 586	1 792	1 981	189	6.1
	10000 хүнд	10.7	11.8	12.6	0.8	
Гонококкт халдвар	бодит тоо	730	1 016	1 134	118.0	11.6
	10000 хүнд	4.9	6.7	7.2	0.5	
Трихомониаз	бодит тоо	622	900	798	-102	-11.3
	10000 хүнд	4.2	5.9	5.1	-0.8	
Сүрьеэ	бодит тоо	1 110	1 006	976	-30.0	-2.9
	10000 хүнд	7.5	6.6	6.2	-0.4	
ДОХ	бодит тоо	6	11	16	5.0	45.4
	10000 хүнд	0.04	0.07	0.1	0.03	
Өөр бүлэгт ангилсан өвчний шалтгаан болох коронавирус – (Covid 19)	бодит тоо	185 618	168 498	1 431	-167 067	-99.1
	10000 хүнд	1 250.7	1 109.1	9.1	-1 091.8	

Ойлголт, тодорхойлолт:

Амьд төрөлт: Жирэмслэлтийн хугацаанаас хамаарахгүйгээр ердийн төрөлтөөр эсвэл мэс ажилбараар ургийг умайнаас гарган авсны дараа нярай амьсгалж байсан, эсвэл амьдын бусад ямар нэгэн шинж тэмдэг, өөрөөр хэлбэл, зүрхний цохилт, хүйний судасны лугшилт, булчингийн тодорхой хөдөлгөөн илэрч байсан зэргийг (хүй эсвэл эхэсийг салгасан эсэхийг харгалзахгүй) хамруулна.

Нярайн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн жилд 0-28 хоногтой эндсэн хүүдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Нялхсын эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд 1 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин (1000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд 5 хүртэлх насандаа эндсэн хүүхдийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

Эхийн эндэгдлийн харьцаа (100000 амьд төрөлтөд ногдох): Тухайн хугацаанд эндсэн эхийн тоог амьд төрсөн хүүхдийн тоонд харьцуулж тооцно.

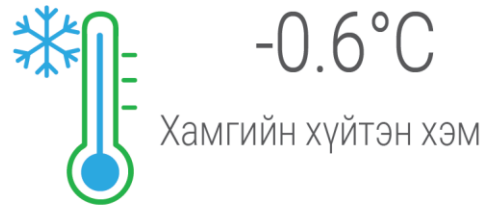
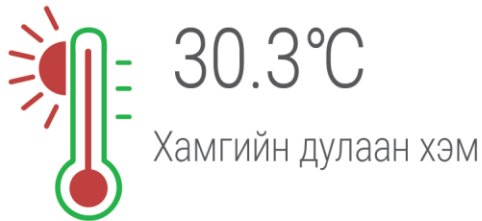
Эндсэн эх: Жирэмсний хугацаанд болон төрөх үедээ эсвэл төрснөөс хойш 42 хоногийн дотор жирэмслэлтийн байрлал, үргэлжилсэн хугацаанаас үл хамааран жирэмслэлт, төрөлт болон түүнийг удирдахтай холбоо бүхий шалтгаанаар эндсэнийг хамруулна.

ЦАГ УУР, АЮУЛТ ҮЗЭГДЭЛ, ОСОЛ (2023 оны 9 дүгээр сард)

ᠮᠠᠭᠠᠷᠢᠨ
ᠲᠡᠮᠭᠡᠷᠢᠨ

Агаарын температур °C (Үнэмлэхгүй их/ бага)

Гал түймрийн тоо

2023 IX 1 171 ^{13.5%↓}
2022 IX 1 354

Хүний үйл ажиллагаатай холбоотой осол

Байгаль орчны зөрчил

Нийслэлийн агаарын дундаж хэм 2023 оны 9 дүгээр сард дунджаар 11.50С байв. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 0.30С-аар хүйтэн, олон жилийн дундажтай харьцуулбал 1.50С-аар дулаан байв. Энэ сарын хамгийн дулаан хэм 30.30С, хамгийн хүйтэн хэм -0.60С, салхины үнэмлэхүй их хурд 12 метр секунд хүрсэн байна.

ХҮСНЭГТ 5. АГААРЫН БОХИРДОЛТ, мг/м³, IX сар¹

Бодисын нэр	Стандарт хэмжээ	Хэмжилтийн тоо	Хамгийн их хэмжээ	Стандарт хэмжээнээс давсан тохиолдлын тоо	Агаарт байсан дундаж хэмжээ	
Хүхэрлэг хий	SO ₂	0.050	389	0.061	6	0.008
Азотын давхар исэл	NO ₂	0.050	346	0.075	76	0.025
Тоосжилт	PM ₁₀	0.100	353	0.443	120	0.056
	PM _{2.5}	0.050	205	0.040	-	0.011
Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл ²	CO	10.000	1 145	3.752	-	0.494
Озон	O ₃	0.100	736	0.148	6	0.027

2023 оны 9 дугаар сард Улаанбаатар хотын агаар дахь хүхэрлэг хийн дундаж агууламж 0.008 мг/м³ (36.3%), PM 2.5 тоосонцорын дундаж агууламж 0.011 мг/м³ (37.5%)-ээр, азотын давхар ислийн дундаж агууламж 0.025 мг/м³ (48.2%)-ээр -ээр бага байсан бол PM 10 тоосонцорын дундаж агууламж 0.056 мг/м³ (8.5%)-ээр тус тус их байна.

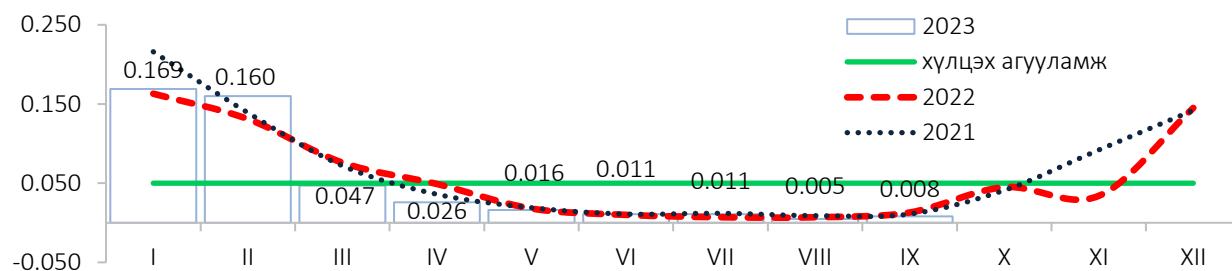
ХҮСНЭГТ 6. УЛААНБААТАР ХОТЫН АГААР ДАХЬ БОХИРДУУЛАХ БОДИСЫН АГУУЛАМЖ АГААРЫН ЧАНАРЫН СТАНДАРТ ХҮЛЦЭХ АГУУЛАМЖААС ДАВСАН ТОХИОЛДЛЫН ТОО, СТАНЦ, 2023 оны IX сард

Станцын байршил	Хүхэрлэг хий (SO ₂)	Азотын давхар исэл (NO ₂)	Нүүрс төрөгчийн дутуу исэл (CO)	Тоос (PM ₁₀)	Тоос (PM _{2.5})
Нийт	4	21	-	43	-
Мишээл экспо	-	-	-	-	-
Баруун 4 зам	-	70	-	-	-
Тахилт	3	3	-	3	-
13-р хороолол	-	-	-	7	-
100-н айл	-	-	-	33	-
Цахилгаан станц	-	-	-	37	-
Ургах наран хороолол	-	-	-	-	-
Хайлааст	-	-	-	-	-
5-н буудал	3	-	-	-	-
Богд хааны ордон музей	-	-	-	-	-
Нисэх	-	-	-	-	-
Толгойт	-	-	-	-	-
Зурагт	-	-	-	-	-
Амгалан	-	3	-	13	-
Баянхошуу	-	-	-	27	-

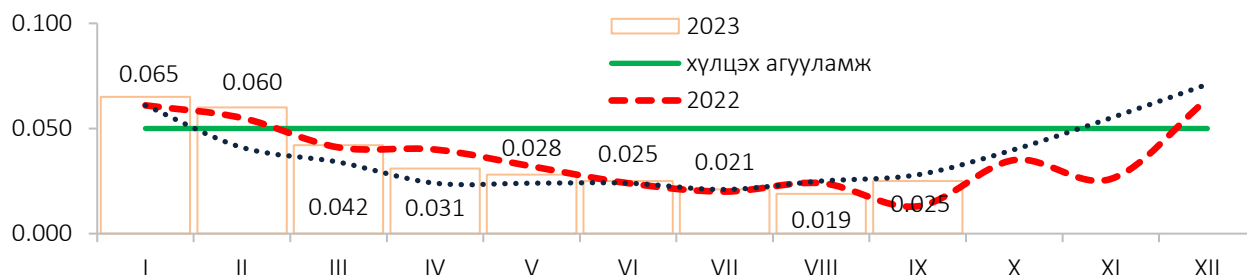
¹ Эх үүсвэр: Цаг уур, орчны шинжилгээний газар

² 8 цагийн дундаж

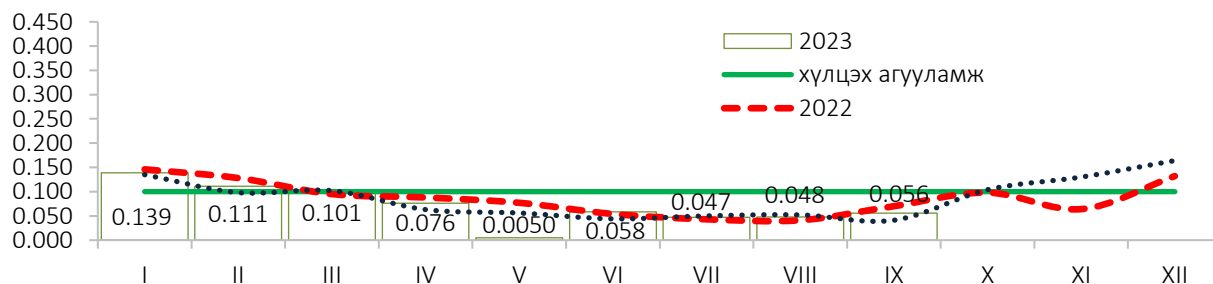
ЗУРАГ 4. УЛААНБААТАР³ ХОТЫН АГААР ДАХЬ ХҮХЭРЛЭГ ХИЙН АГУУЛАМЖ, 13 СТАНЦЫН ДУНДАЖ, МГ/М³

ЗУРАГ 5. УЛААНБААТАР³ ХОТЫН АГААР ДАХЬ АЗОТЫН ДАВХАР ИСЛИЙН АГУУЛАМЖ, 10 СТАНЦЫН ДУНДАЖ, МГ/М³

ЗУРАГ 6. УЛААНБААТАР³ ХОТЫН АГААР ДАХЬ 10 МИКРОНООС БАГА ХЭМЖЭЭТЭЙ ТООСНЫ АГУУЛАМЖ, 15 СТАНЦЫН ДУНДАЖ, МГ/М³

Туул голын усны бохирдол:

Байгаль орчны хэмжил зүйн төв лабораторийн 2023 оны 09 дугаар сарын 6-7-ний өдөр хийсэн хэмжилтээр Туул голын усны найрлага Туул-Налайх харуул цэгийн орчимд биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч 2.2 дахин, амоны азот 2.1 дахин, Туул-Сонгино доод харуул цэгийн орчимд биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч 5 дахин, нитритийн нэгдэл 1 дахин, амоны азот 4 дахин, эрдэс фосфор 3.1 дахин хүлцэх хэмжээнээс давж Туул голын ус бохирдолтой хэвээр байна.

ХҮСНЭГТ 7. НИЙСЛЭЛИЙН ГАДАРГЫН УСНЫ НАЙРЛАГА, МГ/М³, IX сард⁴

Үзүүлэлт	Стандарт хэмжээ	“Туул-Налайх” харуул цэг		“Туул-Сонгино доод” харуул цэг		
		Хэмжээ	Бодисын хэтрэлт	Хэмжээ	Бодисын хэтрэлт	
Хүчилтөрөгч	O ₂	≥6	0.06	Хэвийн	0.12	хэвийн
Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч	BXX ₅	≤ 3	1.3	2.2 дахин	14.4	5 дахин
Нитритийн нэгдэл	NO ₂	≤ 0.02	0.002	1 дахин	0.110	1 дахин
Амоны азот	NH ₄	≤0.5	0.12	2.1 дахин	2.66	4 дахин
Эрдэс фосфор	P	≤0.1	0.001	1 дахин	0.246	3.1 дахин

³ Багануур, Багахангай, Налайх дүүрэгт агаарын бохирдол хэмжих харуул цэг байхгүй.

⁴ Эх үүсвэр: Байгаль орчны хэмжил зүйн төв лаборатори

ХҮСНЭГТ 8. УЛААНБААТАР ХОТЫН АГААР ДАХЬ БОХИРДУУЛАГЧ БОДИСЫН ХОНОГИЙН ДУНДАЖ АГУУЛАМЖ, мг/м³, IX сард

Агаарын бохирдлын үзүүлэлт		Мишээл Экспо төв	Баруун 4 зам	Тахилт	13-р хороолол	100-н айл	Цахилгаан станц	Ургах наран хороолол	Хайлааст	5-н буудал	Богд хааны ордон музей	Нисэх	Толгойт	Зурагт	Амгалан	Баянхошуу
Хүхэрлэг хий SO ₂	Дундаж	0.008	0.004	0.017	0.004	0.005	0.005	0.006	0.007	0.011	0.004	-	0.006	0.015	-	0.014
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	0.016	0.011	0.058	0.013	0.021	0.021	0.012	0.032	0.061	0.022	-	0.016	0.040	-	0.029
	Хэмжилтийн тоо	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Азотын давхар исэл NO ₂	Дундаж	-	0.055	0.031	0.026	0.018	-	0.016	0.013	0.015	0.026	0.019	0.027	0.023	0.036	-
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	-	0.075	0.051	0.038	0.035	-	0.022	0.019	0.021	0.038	0.038	0.042	0.035	0.053	-
	Хэмжилтийн тоо	-	70	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Нүүрс төрөгчийн дутуу исэл, CO**	Дундаж	0.314	0.588	0.721	0.573	0.519	0.352	0.293	0.623	-	0.190	0.387	0.664	0.764	0.439	-
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	1.761	1.081	3.752	2.435	2.127	1.325	2.028	2.322	-	2.204	1.425	2.761	2.471	1.289	-
	Хэмжилтийн тоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тоос PM ₁₀	Дундаж	0.044	0.056	0.052	0.057	0.074	0.091	0.047	0.034	0.033	0.032	-	-	-	0.057	0.095
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	0.082	0.092	0.105	0.112	0.150	0.257	0.082	0.082	0.090	0.059	-	-	-	0.119	0.443
	Хэмжилтийн тоо	-	-	3	7	33	37	-	-	-	-	-	-	-	13	27
Тоос PM _{2.5}	Дундаж	-	0.014	0.014	0.011	-	-	-	0.01	-	0.003	-	-	-	0.016	0.012
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	-	0.021	0.038	0.021	-	-	-	0.037	-	0.007	-	-	-	0.027	0.040
	Хэмжилтийн тоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Озон O ₃ **	Дундаж	0.019	-	0.001	0.018	0.015	-	0.036	-	-	-	0.049	0.046	0.020	0.040	-
	Хамгийн их XXX*-с давсан хувь	0.062	-	0.004	0.065	0.049	-	0.083	-	-	-	0.148	0.139	0.031	0.100	-
	Хэмжилтийн тоо	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-
		82	-	90	74	90	-	90	-	-	-	68	70	86	86	-

* Хүлцэх хэм хэмжээ,

**CO, O₃-ийн хэмжилтийг 8 цагийн дунджаар тооцсон

Байгаль орчны зөрчил:

Нийслэлийн хэмжээнд 2023 оны эхний 9 сард байгаль орчныг хамгаалах хууль, тогтоомжийг зөрчсөн 756 зөрчлийг илрүүлжээ. Илрүүлсэн нийт зөрчлийн 32.2 хувийг ан амьтны зөрчил, 19.3 хувийг ойн зөрчил, 7.5 хувийг усны зөрчил, 19.0 хувийг газрын хэвлий, ашигт малтмал, уул уурхайн 1.8 хувийг ургамал, хөрсний бохирдлийн зөрчил, 2.3 хувийг бусад зөрчил тус тус эзэлж байна. Илрүүлсэн нийт зөрчилд 666.5 сая төгрөгийн торгууль ногдуулсан байна.

ХҮСНЭГТ 9. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ЗӨРЧИЛ, ТӨРЛӨӨР, 2023 оны эхний 9 сард⁵

Илрүүлсэн зөрчил, төрлөөр	2022			2023		
	Үзлэг шалгалт	Илрүүлсэн зөрчил	Торгууль (сая төгрөг)	Үзлэг шалгалт	Илрүүлсэн зөрчил	Торгууль (сая төгрөг)
Бүгд	180	180	267	1 331	1085	666.5
Ой	2	2	0.6	250	210	23.1
Ан, амьтан	18	18	13.8	360	350	170.9
Газрын	75	75	169.2	-	-	-
Ус	4	4	4.5	82	82	46.1
Ургамал, хөрсний бохирдол	-	-	-	30	20	2.1
Агаар, химийн хорт бодис	6	6	15	25	-	-
Газрын хэвлий, ашигт малтмал, уул уурхай	43	43	32.6	207	207	401.4
Геодези зураг зүй, кадастр	24	24	5.8	-	-	-
Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ	6	6	8.5	240	190	12.6
Бусад	2	2	0.35	137	26	10.3

Эх үүсвэр: Нийслэлийн байгаль орчны газрын хяналтын хэлтэс

АЮУЛТ ҮЗЭГДЭЛ, ОСОЛ

Нийслэл хотын нутаг дэвсгэрт 2023 оны 9 дүгээр сард 408 гамшиг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 246(151.8%) өссөн байна. Ус, цаг агаарын гаралтай аюулт үзэгдэлтэй холбоотой аадар бороо, үер 186, хүний үйл ажиллагаатай холбоотой усны 40 осол, бусад төрлийн 181 осол бүртгэгджээ. Гамшгийн улмаас 39 хүн амь насаа алдаж, 1 581 хүнийг аварч, гамшгийн уршгийг арилгах ажилд нийт 38.1 сая төгрөг зарцуулжээ.

ХҮСНЭГТ 10. ГАЛ ТҮЙМРИЙН ТОО, ДҮҮРГЭЭР, жил бүрийн IX сард

Дүүрэг	2018	2019	2020	2021	2022	2023	$\frac{2023}{2022}$ %
Нийслэлийн дүн	877	1 258	864	617	1 354	1 171	86.5
Багануур	10	16	13	11	21	19	90.5
Багахангай	2	5	3	-	4	3	75.0
Баянгол	127	146	101	68	136	131	96.3
Баянзүрх	232	306	194	150	343	261	76.1
Налайх	28	26	23	18	41	41	100
Сонгинохайрхан	208	327	231	149	348	296	85.1
Сүхбаатар	118	168	120	81	175	178	101.7
Хан-Уул	92	115	83	67	161	116	72.0
Чингэлтэй	108	149	96	73	125	126	100.8

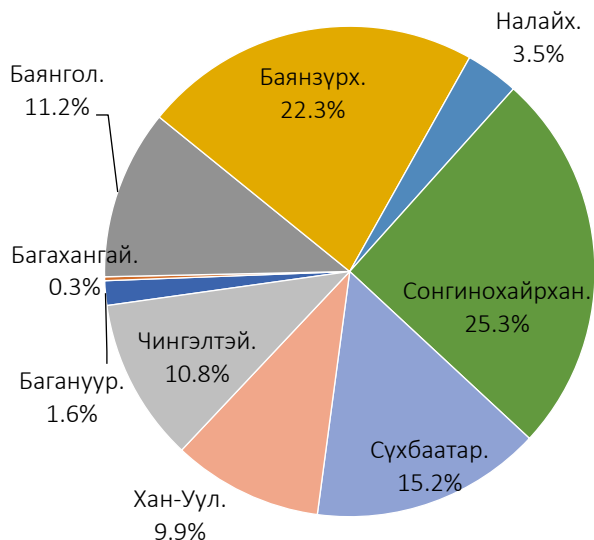
Нийслэл хотод 2023 оны 9 дүгээр сард ахуйн 1 171 гал түймэр гарч өмнөх оны мөн үеэс 13.5 хувиар бууржээ. Гал түймрийн улмаас 16 хүн амь насаа алдаж, 20 хүн түлэгдэж гэмтсэн

⁵ Эх үүсвэр Нийслэлийн Байгаль орчны газрын хяналтын хэлтэс

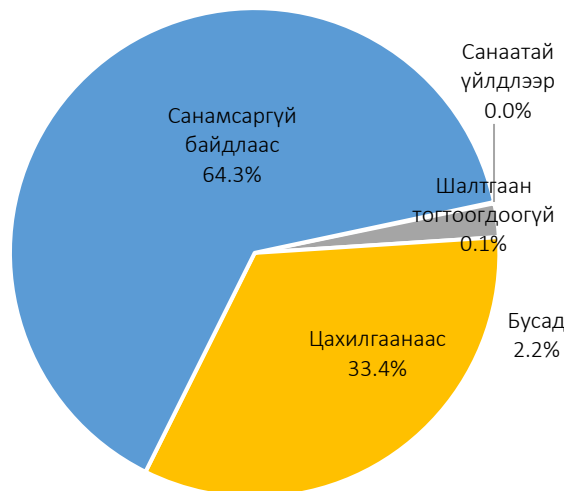
байна. Худал дуудлагын тоо 15 бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 6(66.6%)-аар өссөн байна.

Гал түймрийн аюулаас 2558 хүн, 394 байшин барилга, 452.1 тэрбум төгрөгийн эд хөрөнгийг аварсан байна. Гал түймрийг гарсан шалтгаанаар нь ангилбал цахилгаанаас 391, санамсаргүй байдлаас 753, шалтгаан тогтоогдоогүй 1, бусад 26 гал түймэр гарчээ.

ЗУРАГ 7. ГАЛ ТҮЙМЭР, БАЙРШЛААР

ЗУРАГ 8. ГАЛ ТҮЙМЭР, ШАЛТГААНААР

Гал түймэрт 754 гэр, орон сууц, 39 барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж, 81 машин техник, 7 малын хашаа саравч, бусад төрлийн 275 объект өртжээ. Гал түймэрт иргэний хувийн өмчийн 865, төрийн өмчийн 219, хувийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын өмчийн 87 объект өртөж, нийт 4 370.5 сая төгрөгийн хохирол учирсан байна.

Нийслэлийн Онцгой байдлын газраас 2023 оны 9 дүгээр сард 254 барилгын зураг төсөл, мөн ашиглалтад хүлээн авч буй 446 барилгад хяналт тавьж ажиллажээ. Түүнчлэн 74 957 айл өрх, 4 872 объектод үзлэг шалгалт хийж, 16 633 галын зөрчил илрүүлж, байгууллага, албан тушаалтан, иргэнд 1 137 заавал биелүүлэх албан шаардлага, 2 237 мэдэгдэл хүргүүлж, 159.7 сая төгрөгийн торгууль ногдуулсан байна.

Ойлголт, тодорхойлолт

Агаарын бохирдол: Агаар мандалд нэг буюу хэд хэдэн химийн бодис дагнасан буюу хавсарсан байдлаар хүн, амьтан, ургамлын аймгийн амьдрал, ахуйн нөхцөл, үйл ажиллагаанд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж, стандартаар тогтоосон хүлцэх хэм хэмжээнээс давсан агаар дахь бохирдуулах бодис тодорхой хугацаагаар байхыг ойлгоно.

Аюулт үзэгдэл: Хүчтэй цасан болон шороон шуурга, ган, зуд, үер, газар хөдлөлт, цөлжилт болох, гал түймэр, хүн, мал, амьтны болон ургамлын гоц халдварт өвчин гарах, хортон мэрэгчид тархах зэргийг ойлгоно.

Гамшиг: Аюулт үзэгдэл, техникийн холбогдолтой осол, алан хядах ажиллагаа, дэлбэрэлтийн улмаас олон хүний эрүүл мэнд, амь нас хохирох, мал, амьтан олноор хорогдох, эд хөрөнгө, хүрээлэн байгаа орчинд улс, орон нутгийн дотоод нөөц боломжоос давсан хохирол учрахыг ойлгоно.

Зөвшөөрөгдөх түвшин: Хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх агаар дахь физикийн бохирдуулагчийн зөвшөөрөгдөх түвшинг ойлгоно.

Хүлцэх агууламж: Хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх агаар дахь химийн бохирдуулагчийн зөвшөөрөгдөх хэмжээг ойлгоно.

ГЭМТ ХЭРЭГ (2023 оны эхний 09 сард)

ᠭᠡᠮᠲᠦ ᠬᠡᠷᠢᠭᠡᠭ

Нийт бүртгэгдсэн гэмт хэрэг (дүүргээр)

2022 I-IX

19 321

2023 I-IX

19491

↑
0.9

↓ ↑ Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад, хувиар

Гэмт хэргийн улмаас

Хохирсон хүн

18 853

Гэмтсэн хүн

4 208

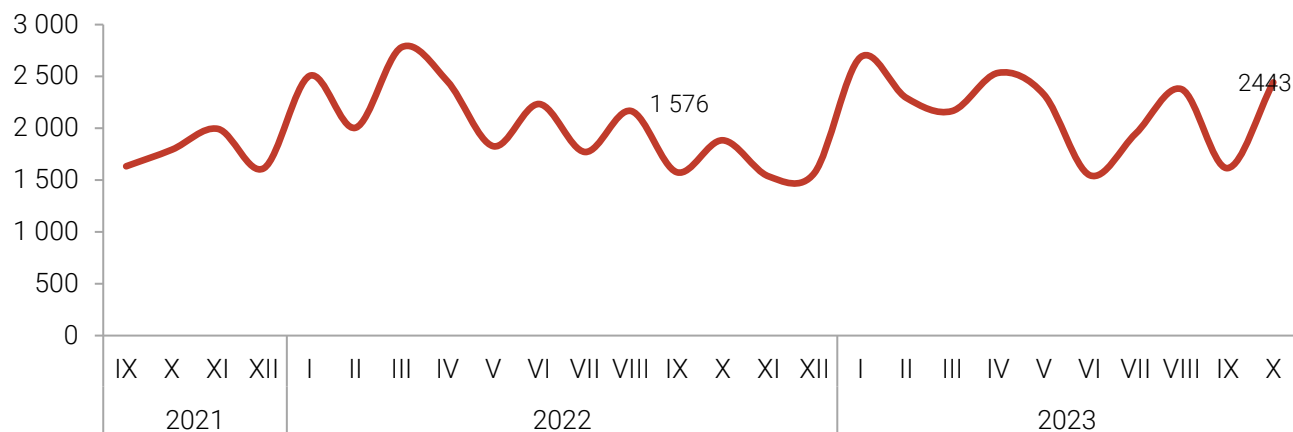
Нас барсан хүн

271

2023 оны эхний 9 сард 19491 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 170 (0.8%) хэргээр, гэмт хэргийн илрүүлэлт 47.8 хувьтай байгаа нь 1.0 пунктээр өссөн байна.

Гэмт хэргийн улмаас 4208 хүн гэмтэж осолдон, 271 хүн нас барж, төр ард иргэдэд 250.8 тэрбум төгрөгийн хохирол учруулснаас 112.0 тэрбум (44.6%) төгрөгийг нөхөн төлүүлжээ.

ЗУРАГ 9. БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, сараар

Бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 42.7 хувийг залилан, 20.5 хувийг хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг, 17.4 хувийг хулгайн, 2.3 хувийг хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг, 1.8 хувийг бусдын хөрөнгө ашиглах, 1.5 хувийг дээрмийн, 0.8 хувийг бусдыг амиа хорлоход хүргэх, 1.0 хувийг хүчин, 0.5 хувийг хүн амь, 11.4 хувийг бусад гэмт хэрэг тус тус эзэлж байна.

ХҮСНЭГТ 11. БҮРТГЭГДСЭН НИЙТ ГЭМТ ХЭРЭГ, жил бүрийн эхний 9 сарын эцэст

Төрөл	Гэмт хэргийн тоо			Өсөлт, бууралт, 2023/2022	
	2021 I-IX	2022 I-IX	2023 I-IX	Тоо	Хувь
Нийслэлийн дүн	11 132	19 321	19 491	131	-0.7
Хүний амь	84	73	95	22	30.1
Хүчин	173	246	200	-46	-18.7
Дээрэм	194	332	301	-31	-9.3
Хулгай	2 099	3 902	3 400	-502	-12.9
Залилан	3 481	7 491	8 331	840	11.2
Хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг	3 184	4 460	3 989	-471	-10.6
Хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журам зөрчих	290	457	447	-13	-2.2
Бусдыг амиа хорлоход хүргэх	110	124	164	48	32.2
Ашиглах	163	318	344	26	8.2
Бусад	1 354	1918	2 220	302	15.7

2023 оны эхний 9 сард 8239 хүн эрүүлжүүлэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеэс 24770 (75.0%) хүнээр буурсан байна.

ХҮСНЭГТ 12. БҮРТГЭГДСЭН НИЙТ ГЭМТ ХЭРЭГ, жил бүрийн эхний 9 сарын эцэст

Дүүрэг	Бүртгэгдсэн нийт гэмт хэрэг			Өсөлт, бууралт 2023/2022	
	2021 I-IX	2022 I-IX	2023 I-IX	Тоо	Хувь
Нийслэлийн дүн	11 132	19 321	19 491	170	0.8
Багануур	120	171	154	-17	-9.9
Багахангай	14	16	15	-1	-6.3
Баянгол	1 774	3 734	3 415	-319	-8.5
Баянзүрх	2 791	4 812	4 494	-318	-6.6
Налайх	210	262	261	-1	-0.4
Сонгинохайрхан	1 987	2 987	2 782	-205	-6.9
Сүхбаатар	1 578	2 938	3 327	389	13.2
Хан-Уул	1 406	2 232	2 895	663	29.7
Чингэлтэй	1 252	2 169	2 148	24	-21

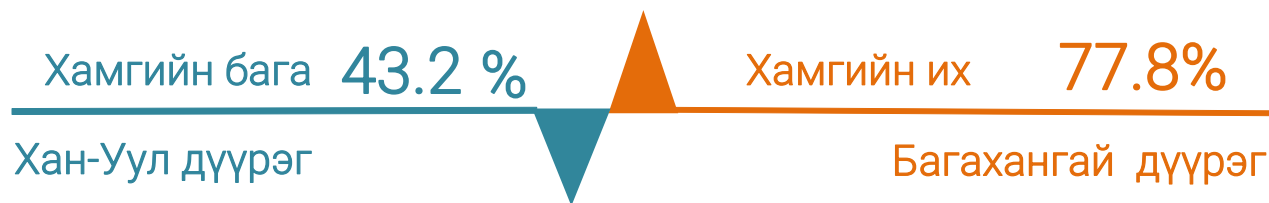
2023 оны эхний 9 сард бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 17867 (91.7%) нь хөнгөн хэрэг, 1624 (8.3%) нь хүнд хэрэг байна.⁶

ХҮСНЭГТ 13. ГЭМТ ХЭРЭГ БҮРТГЭГДЭХ ҮЕД СЭЖИГТНЭЭР ТООЦВОЛ ЗОХИХ ЭТГЭЭД НЬ ТОГТООГДООГҮЙ ХЭРГИЙН ТОО, 2023 оны эхний 9 сард

Дүүрэг	Хэрэг бүртгэлтийн хэргийн тоо	Үүнээс:	Гэмт хэргийн илрүүлэлтийн хувь
		Эрүүгийн хэрэг үүсгэж, яллагдагчаар татсан хэрэг	
Нийслэлийн дүн	18 292	8 736	47.8
Багануур	145	86	59.3
Багахангай	9	7	77.8
Баянгол	3 344	1 589	47.5
Баянзүрх	4 334	2 239	51.7
Налайх	214	112	52.3
Сонгинохайрхан	2 519	1 134	45.0
Сүхбаатар	2 913	1 314	45.1
Хан-Уул	2 835	1 225	43.2
Чингэлтэй	1 979	1030	52.0

⁶ Монгол Улсын Эрүүгийн тухай хууль шинэчлэгдэн батлагдаж, 2017 оны 05 дугаар сарын 11-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор гэмт хэргийг хөнгөн, хүнд гэж 2 ангилдаг болсон.

ЗУРАГ 10. ГЭМТ ХЭРГИЙН ИЛРҮҮЛЭЛТ, 2023 оны эхний 9 сард

Гэмт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн, яллагдагчийн тоо 2023 оны эхний 9 сард 10714 болж, өмнөх оны мөн үе(0.1%) хүнээр буурсан байна.

Нийт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн, яллагдагчийн 1802 (16.8%) нь согтуугаар, 1227 (11.4%) нь бүлэглэн үйлдсэн гэмт хэрэг байна. Сэжигтэн, яллагдагчийн 622 (0.6%) нь хүүхэд, 2767 (25.8%) нь эмэгтэйчүүд байна.

ХҮСНЭГТ 14. БҮРТГЭГДСЭН ХУЛГАЙН ГЭМТ ХЭРЭГ, жил бүрийн эхний 9 сарын эцэст

Дүүрэг	Хулгайн гэмт хэргийн тоо, бүгд			Үүнээс:		
				Хувийн өмчийн хулгайн гэмт хэргийн тоо		
	2021 I-IX	2022 I-IX	2023 I-IX	2021 I-IX	2022 I-IX	2023 I-IX
Нийслэлийн дүн	2 099	3 902	3 400	1 823	3 401	2 997
Багануур	11	35	24	10	31	22
Багахангай	3	5		3	5	-
Баянгол	346	689	517	263	562	451
Баянзүрх	490	808	744	419	701	622
Налайх	19	46	43	19	42	43
Сонгинохайрхан	412	844	673	388	758	624
Сүхбаатар	295	618	617	257	544	533
Хан-Уул	314	507	418	289	455	386
Чингэлтэй	209	350	364	175	303	316

Ойлголт, тодорхойлолт:

Гэмт хэрэг: Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан нийгэмд аюултай гэм буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйг ойлгоно.

16. түүнээс дээш насны 10000 хүнд ногдох бүртгэгдсэн гэмт хэрэг: Тухайн хугацаанд бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн тоог 16, түүнээс дээш насны хүн амын жилийн дундаж тоонд харьцуулж, 10000- аар үржүүлж тооцно.

Хохирогч: Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу гэмт хэргийн улмаас амь нас, эрүүл мэнд, бусад эрх, эрх чөлөө, эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус хохирол хүлээсэн хүн, хуулийн этгээдийг ойлгоно.

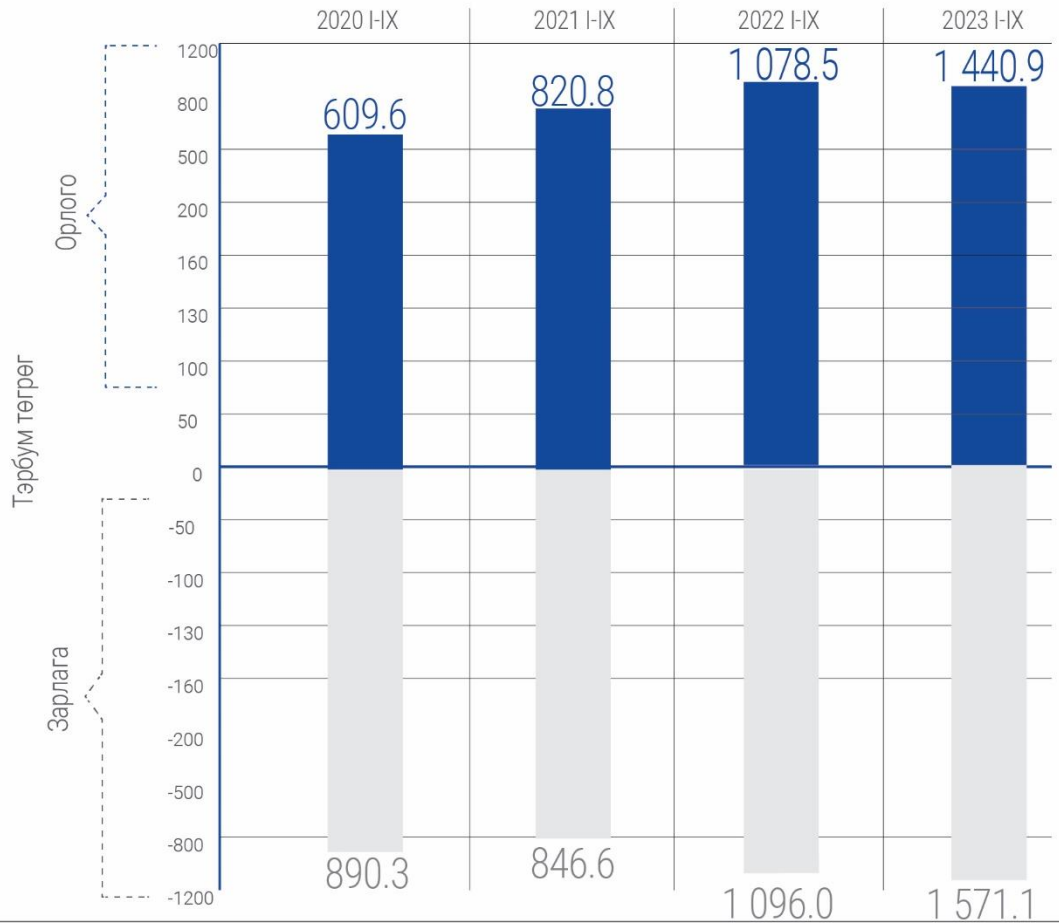
Гэмт хэргийн хохирол: Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан гэмт хэргийн улмаас хүний амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, бусад эрх, эрх чөлөө, нийтийн болон үндэсний ашиг сонирхол, аюулгүй байдалд шууд учирсан үр дагаврыг гэмт хэргийн хохиролд тооцно.

Яллагдагч: Монгол Улсын “Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай” хуульд заасны дагуу эрүүгийн хэрэг үүсгэж яллагдагчаар татах тогтоолтой танилцсан сэжигтнийг ойлгоно.

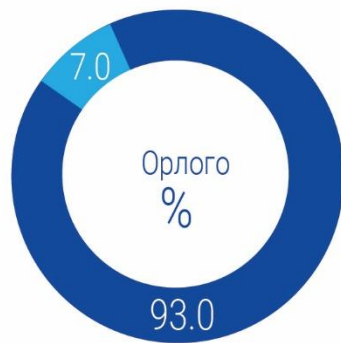

ТӨСӨВ (2023 оны эхний 9 сард)

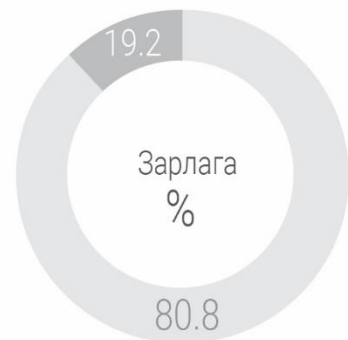
ТӨСӨВ

Төсвийн орлого, зарлагын бүтэц

- Татварын орлого
- Татварын бус орлого

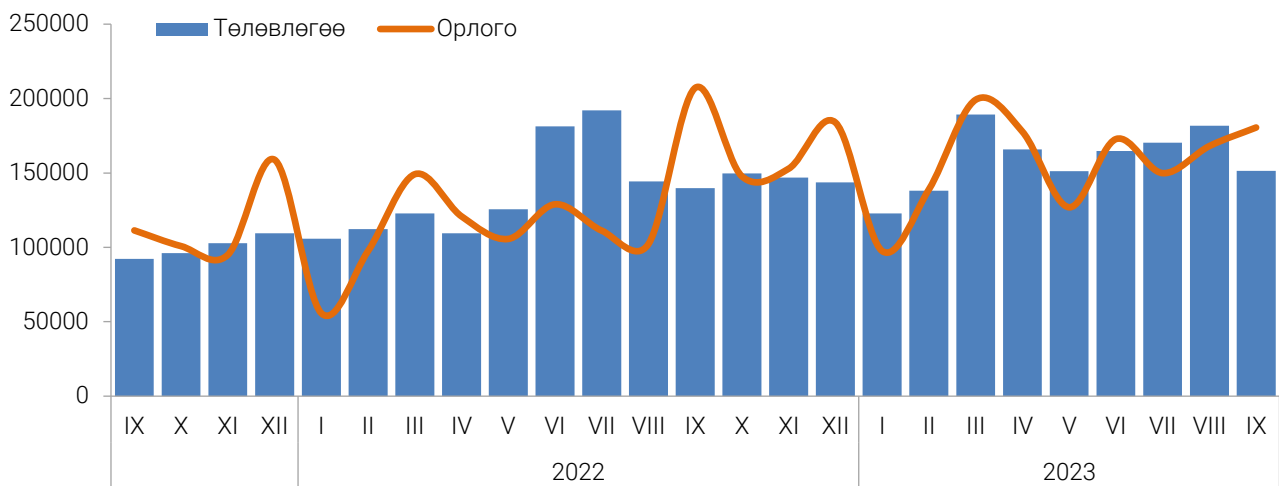
- Урсгал зардал
- Хөрөнгийн зардал

Нийслэлийн төсвийн нийт орлого 2023 оны эхний 9 дүгээр сарын байдлаар 1 447.0 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөснөөс 6.9 (0.5%) тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрджээ. Төсвийн нийт орлогын 1 340.5 (92.6%) тэрбум төгрөгийг татварын орлого (орлогын албан татвар, хөрөнгийн албан татвар, бусад татвар, төлбөр, хураамж), 100.5 (7.4%) тэрбум төгрөгийг татварын бус орлого тус тус эзэлж байна.

2023 оны эхний 9 дүгээр сарын байдлаар нийслэлийн татварын орлого 1340.5 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөснөөс 43.9 (3.2%) тэрбум төгрөгөөр илүү, татварын бус орлого 100.5 тэрбум төгрөг болж, төлөвлөснөөс 50.9 (34.6%) тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрдсэн байна.

Орлогын албан татвар 63.1 (5.8%) тэрбум төгрөгөөр илүү бүрдсэн харин хөрөнгийн албан татвар 8.2 (7.6%) тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрдсэн. Харин бусад татвар, төлбөр, хураамж 10.9 (6.8%) тэрбум төгрөгөөр дутуу бүрдсэн байна.

ЗУРАГ 11. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөг

ХҮСНЭГТ 15. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөг, 2023 оны эхний 9 сар

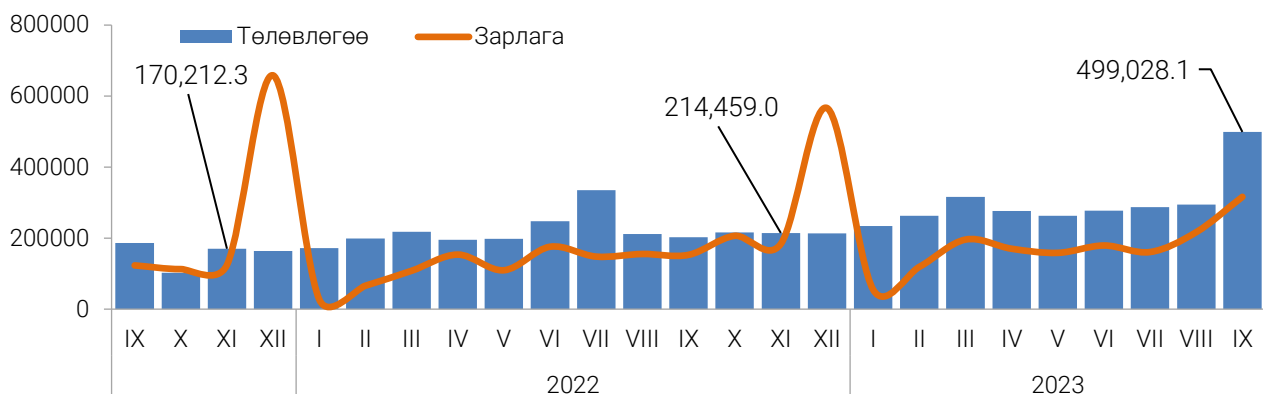
Дүүрэг	Төсвийн орлого			Үүнээс:					
	Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Хувь	Татварын орлого			Татварын бус орлого		
				Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Хувь	Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Хувь
Нийслэлийн дүн	1 447 826.8	1 440 935.0	110.5%	1 296 511.5	1 340 486.9	103.4%	151 315.3	100 448.1	66.4%
Багануур	10 798.9	11 935.4	139.1%	8 822.7	9 464.7	107.3%	1 976.2	2 470.7	125.0%
Багахангай	865.1	1 203.2	101.8%	699.3	956.9	136.8%	165.8	246.3	148.6%
Баянгол	128 696.0	130 954.7	82.3%	126 456.4	128 187.2	101.4%	2 239.6	2 767.5	123.6%
Баянзүрх	180 210.0	148 253.7	110.2%	178 986.4	146 598.2	81.9%	1 223.6	1 655.5	135.3%
Налайх	9 862.9	10 873.4	98.4%	8 876.2	9 452.9	106.5%	986.7	1 420.5	144.0%
Сонгинохайрхан	69 414.1	68 304.7	96.0%	68 052.1	66 078.2	97.1%	1 362.0	2 226.5	163.5%
Сүхбаатар	295 708.2	283 740.9	110.5%	294 243.3	282 242.4	95.9%	1 464.9	1 498.5	102.3%
Хан-Уул	236 147.3	250 788.6	106.2%	231 185.2	249 290.7	107.8%	4 962.1	1 497.9	30.2%
Чингэлтэй	126 086.4	123 125.2	97.7%	124 337.8	121 589.1	97.8%	1 748.6	1 536.1	87.8%
Хотын шууд ⁷	390 037.9	411 755.2	105.5%	254 852.1	326 626.6	128.2%	135 185.8	85 128.6	63.0%

⁷ Хотын шууд татварт цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогыг төвлөрүүлдэг байсан бол 2023 оноос эхлэн дүүрэг бүрт орлогыг бүрдүүлдэг болсон.

ХҮСНЭГТ 16. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, сая төгрөг, 2023 оны эхний 9 сар

Үзүүлэлт	Төлөвлөсөн	Гүйцэтгэл	Биелэлтийн хувь
Нийт орлого	1 447 826.8	1 440 935.0	99.5%
1. Татварын орлого	1 296 511.8	1 340 487.3	103.4%
Орлогын албан татвар	1 022 579.5	1 085 716.2	106.2%
Хувь хүний орлогын албан татвар	825 579.5	860 869.0	104.3%
Цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын	624 082.8	630 823.3	101.1%
Үйл ажиллагааны орлогын	27 977.4	37 313.9	133.4%
Хөрөнгийн орлого	71 796.7	58 594.6	81.6%
Хөрөнгө борлуулсны орлогын	40 128.8	45 460.8	113.3%
Шууд бус орлого	61 593.7	88 676.2	144.0%
Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	- 40 000.0	- 39 909.6	99.8%
Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	237 000.0	264 756.7	111.7%
Хөрөнгийн албан татвар	114 834.3	106 632.4	92.9%
Үл хөдлөх хөрөнгийн албан татвар	75 828.9	67 782.0	89.4%
Бууны албан татвар	300.4	221.4	73.7%
Малд ногдуулах албан татвар	199.01	154.64	77.7%
Авто тээврийн ба өөрөө явагч хэрэгслийн	38 506.0	38 474.3	99.9%
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	159 098.1	148 138.6	93.1%
Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	78 092.1	58 685.8	75.1%
Газрын төлбөр	68 856.5	76 765.6	111.5%
Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	3 349.5	1 998.8	59.7%
Бусад татвар	8 800.0	10 688.4	121.5%
2. Татварын бус орлого	151 315.3	100 448.1	66.4%
Нийтлэг татварын бус орлого	149 814.9	100 448.1	67.0%
Хувьцааны ногдол ашиг	1 040.0	861.2	82.8%
Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	69 911.1	52 267.4	74.8%
Хүүгийн орлого	13 331.4	12 557.6	94.2%
Торгуулийн орлого	12 711.9	9 570.1	75.3%
Түрээсийн орлого	1 876.9	1 086.4	57.9%
Бусад орлого	1 320.0	1 351.9	102.4%
Өмч хувьчлал	49 623.4	22 753.51 571.	45.9%

ЗУРАГ 12. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА, сая төгрөг

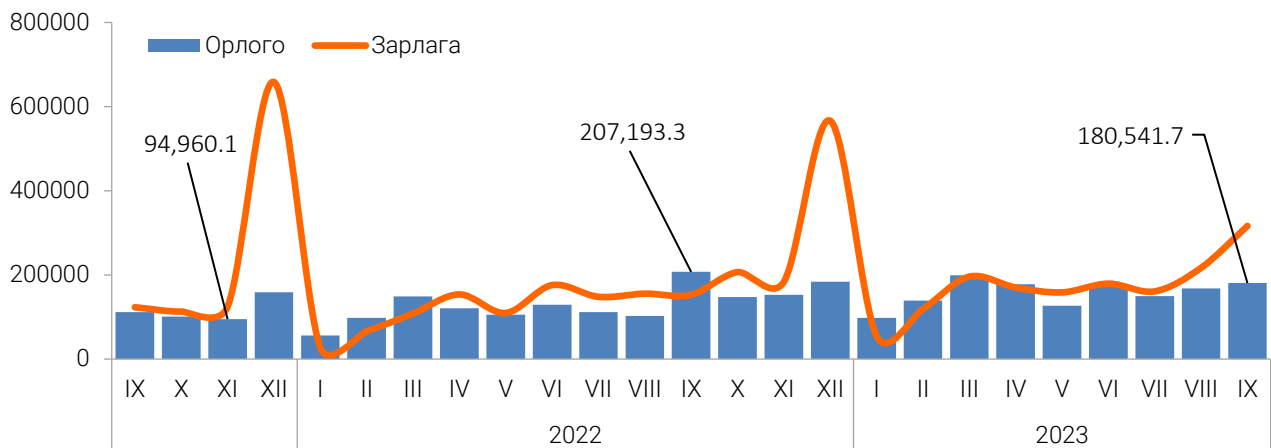

ХҮСНЭГТ 17. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА, сая төгрөг, 2023 оны эхний 9 сар

Дүүрэг	Зарлага			
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
Нийслэлийн дүн	2 710 395.8	1 571 095.0	1 139 300.8	58.0%
Багануур	16 575.2	12 301.8	4 273.4	74.2%
Багахангай	5 367.5	4 507.7	859.8	84.0%
Баянгол	130 175.1	121 359.4	8 815.7	93.2%
Баянзүрх	205 146.7	94 849.3	110 297.4	46.2%
Налайх	15 662.7	13 164.5	2 498.2	84.0%
Сонгинохайрхан	84 130.4	62 728.2	21 402.2	74.6%
Сүхбаатар	310 567.7	259 516.7	51 051.0	83.6%
Хан-Уул	264 829.4	196 214.4	68 615.0	74.1%
Чингэлтэй	143 660.9	119 556.6	24 104.3	83.2%
Хотын шууд	1 534 280.2	686 896.4	847 383.8	44.8%

2023 оны эхний 9 сарын байдлаар нийслэлийн төсвөөс нийслэл, дүүргийн байгууллагуудын төлөвлөсөн үйл ажиллагааны зардлын 1 571 (58.0%) тэрбум төгрөгийг санхүүжүүлжээ. Өөрөөр хэлбэл нийслэл, дүүргийн байгууллагууд батлагдсан төсвийнхөө 1 139 (42.0%) тэрбум төгрөгийг зарцуулаагүй байна.

ЗУРАГ 13. НИЙСЛЭЛИЙН ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА, сая төгрөг

Ойлголт, тодорхойлолт:

Татварын орлого: Орлогын албан татвар, нийгмийн даатгалын орлого, хөрөнгийн албан татвар, нэмэгдэл өртгийн албан татвар, онцгой албан татвар, тусгай зориулалтын орлого, гадаад үйл ажиллагааны орлого, бусад татвар, төлбөр, хураамжаас бүрдэнэ.

Татварын бус орлого: Нийтлэг татварын бус орлого, хөрөнгийн орлого, тусламжийн орлого, улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлгээс бүрдэнэ.

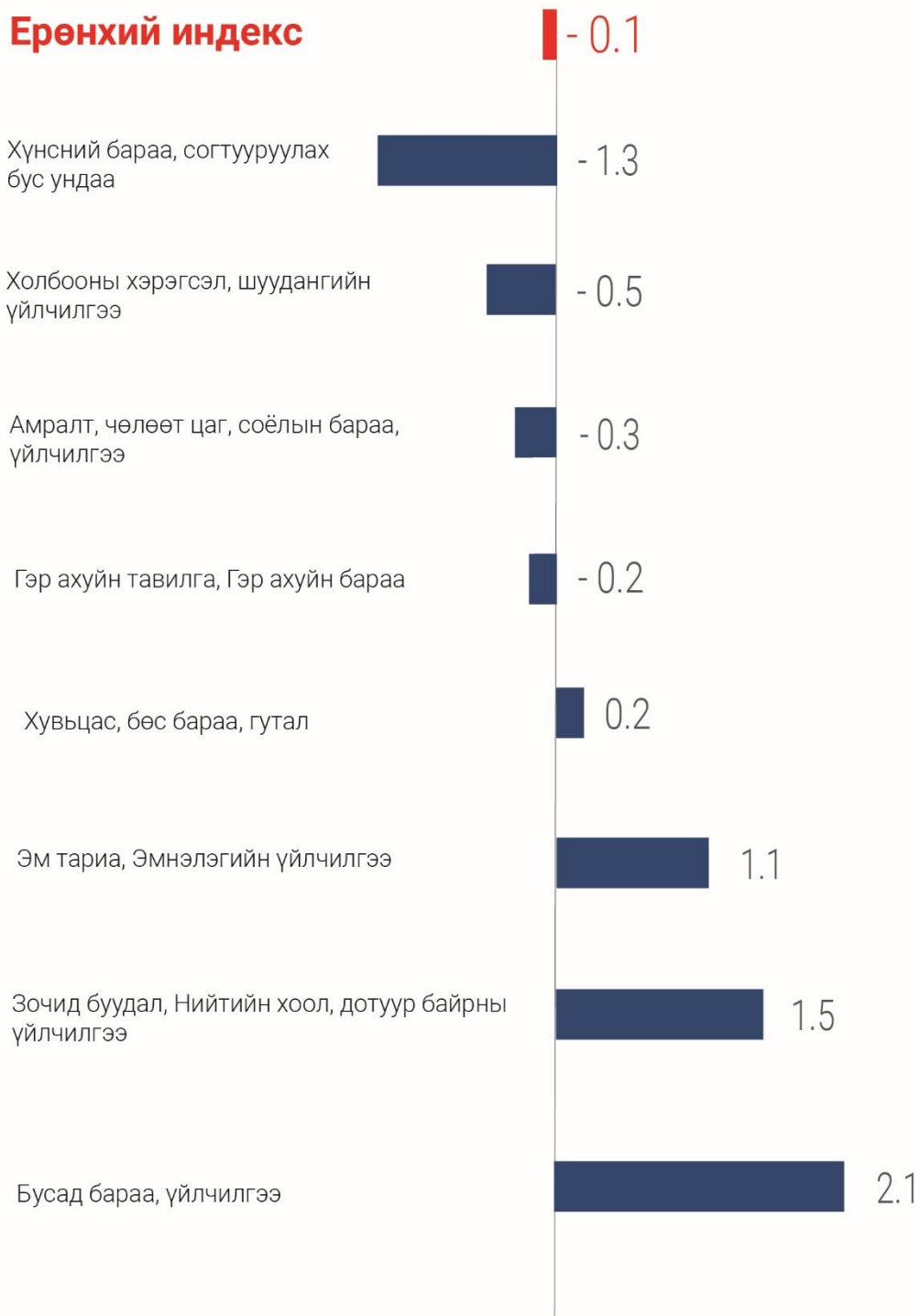
Төсвийн орлого: Ирээдүйн өв сан, тогтворжуулалтын сан болон тэнцвэржүүлсэн орлогоос бүрдэнэ.

Урсгал зардал: Бараа, ажил, үйлчилгээний зардал, зээлийн үйлчилгээний төлбөр, татаас ба урсгал шилжүүлгээс бүрдэнэ.

ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС (2023 оны 09 дүгээр сар)

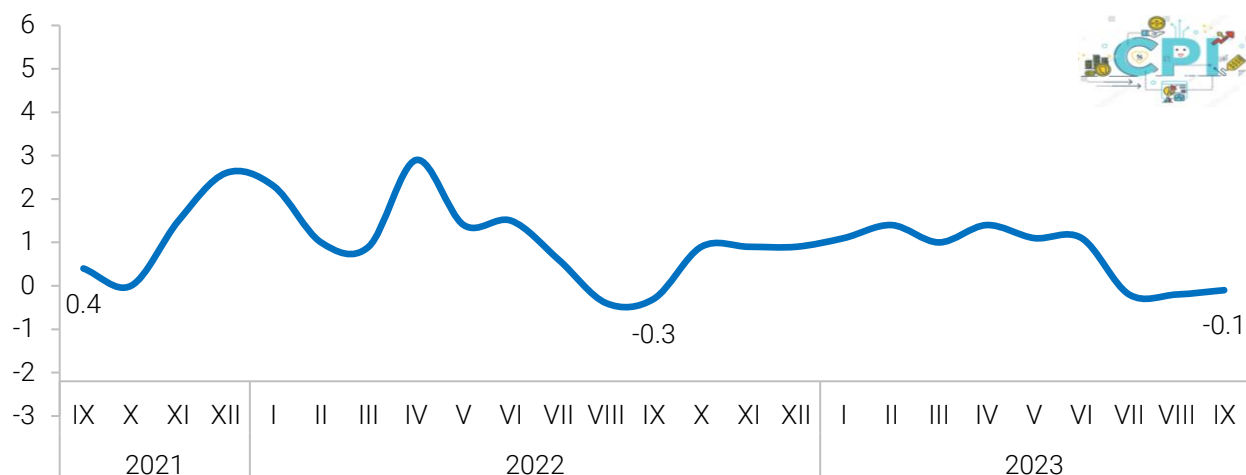
ᠬᠡᠷᠡᠭᠯᠡᠭᠡᠨᠢᠢ ᠶᠨᠢᠶᠢᠨ ᠢᠨᠳᠡᠬᠤ

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнийн индекс өмнөх оны мөн үеэс 10.2 хувиар өслөө.

2023 оны 09 дүгээр сарын хэрэглээний үнийн индекс 2022 оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 7.3 хувь өссөн ба өмнөх сартай харьцуулахад 0.1 хувиар буурсан байна.

ЗУРАГ . ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС

Хэрэглээний үнийн индекс 2023 оны 09 дүгээр сарыг өмнөх оны жилийн эцэстэй харьцуулахад 7.3 хувиар өсөхөд хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа бүлгийн үнэ 11.6 хувь, согтууруулах ундаа, тамхи, мансууруулах бодис бүлгийн үнэ 2.2 хувь, хувцас, бөс бараа, гутал бүлгийн үнэ 3.5 хувь, орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш бүлгийн үнэ 3.0 хувь, гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа бүлгийн үнэ 4.7 хувь, эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээний бүлгийн үнэ 7.4 хувь, тээврийн бүлгийн үнэ - 0.4 хувь, холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ бүлгийн үнэ - 0.2 хувь, амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ бүлгийн үнэ 3.4 хувь, Боловсролын үйлчилгээ бүлгийн үнэ 21.2 хувь, зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ бүлгийн үнэ 17.5 хувь, Даатгал, санхүүгийн үйлчилгээ бүлгийн үнэ 2.8 хувь, бусад бараа, үйлчилгээний бүлгийн үнэ 19.9 хувиар тус тус өссөн нь нөлөөлсөн байна.

ХҮСНЭГТ . ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН ИНДЕКС, барааны бүлгээр

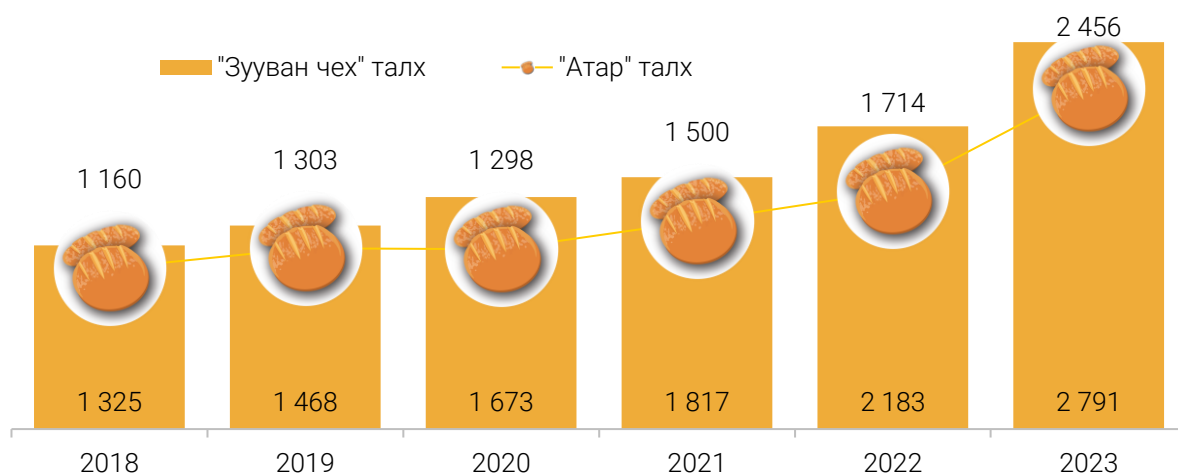
Бараа, үйлчилгээний бүлгийн нэр	2022-IX 2021-IX	2023-IX 2022-IX	2023-IX 2022-XII	2023-IX 2023-VIII
Ерөнхий индекс	114.0	110.2	107.3	99.9
Хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа	118.1	116.8	111.6	98.7
Согтууруулах ундаа, тамхи, мансууруулах бодис	110.0	105.1	102.2	100.0
Хувцас, бөс бараа, гутал	120.1	108.6	103.5	100.2
Орон сууц, ус, цахилгаан, хийн болон бусад түлш	112.8	104.9	103.0	100.0
Гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа	116.4	107.2	104.7	99.8
Эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээ	128.9	108.4	107.4	101.1
Тээвэр	105.2	100.2	99.6	100.0
Холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ	102.1	101.0	99.8	99.5
Амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ	109.2	105.5	103.4	99.7
Боловсролын үйлчилгээ	110.7	121.2	121.2	100.0
Зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ	116.0	119.0	117.5	101.5
Даатгал, Санхүүгийн үйлчилгээ	105.4	102.8	102.8	100.0
Бусад бараа, үйлчилгээ	121.7	128.6	119.9	102.1

2023 оны 09 дүгээр сард үнийн ажиглалт хийхээр хэрэглээний сагсанд сонгогдсон 404 төрлийн бараа, үйлчилгээний үнийг өмнөх сартай харьцуулахад 24 хувь нь өсөж, 20 хувь нь буурч, 56 хувь нь тогтвортой байв.

ХҮСНЭГТ. УЛААНБААТАР ХОТЫН ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ҮНИЙН САРЫН ИНДЕКС, /**ээрэг**, **сөрөг**/

Бараа, үйлчилгээний бүлэг	Үнийн өөрчлөлт хувь	Дэд бүлэг, зарим барааны үнийн өөрчлөлт
Хүнсний бараа, согтууруулах бус ундаа	-1.3	Энэ бүлгийн үнийн бууралтад Мах, махан бүтээгдэхүүнний үнэ 2.1 хувиар, Цайны үнэ 3.9 хувиар, Хүнсний ногооны үнэ 10.0 хувиар буурсан нь тус тус нөлөөлөв.
Хувьцас, бөс бараа, гутал	0.2	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд Бүх төрлийн гуталны үнэ 0.5 хувиар, Гутал засвар түрээсийн үнэ 3.7 хувиар буурсан нь тус тус нөлөөлөв.
Гэр ахуйн тавилга, гэр ахуйн бараа	-0.2	Энэ бүлгийн үнийн бууралтад Гэр ахуйн цэвэрлэгээний болон бусад жижиг бараа, гэрийн үйлчилгээний үнэ 0.1 хувиар, гэр ахуйн цахилгаан барааны үнэ 0.4 хувиар, Гэр ахуйн шилэн эдлэл, сав суулганы үнэ 1.1 хувиар буурсан нь тус тус нөлөөлөв.
Эм тариа, Эмнэлэгийн хэрэгсэл	1.1	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд Амбулаторын үйлчилгээ үнэ 5.4 хувиар өссөн нь нөлөөлөв.
Холбооны хэрэгсэл шуудангийн үйлчилгээ	-0.5	Энэ бүлгийн үнийн бууралтад хөдөлгөөнт холбооны хэрэгсэлийн үнэ 5.4 хувиар буурсан нь нөлөөлөв.
Амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, бараа үйлчилгээ	-0.3	Энэ бүлгийн бууралтад чөлөөт цаг соёлын үйлчилгээний үнэ 0.4 хувиар, Сонин сэтгүүл, ном, бичгийн хэрэгсэлийн үнэ 0.8 хувиар тус тус нөлөөлөв.
Зочид буудал, Нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ	1.5	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд Нийтийн хоолны үнэ 1.5 хувиар нөлөөлөв.
Бусад бараа, үйлчилгээ	2.1	Энэ бүлгийн үнийн өсөлтөд хувь хүнд хандсан үйлчилгээний үнэ 2.5 хувиар нөлөөлжээ.

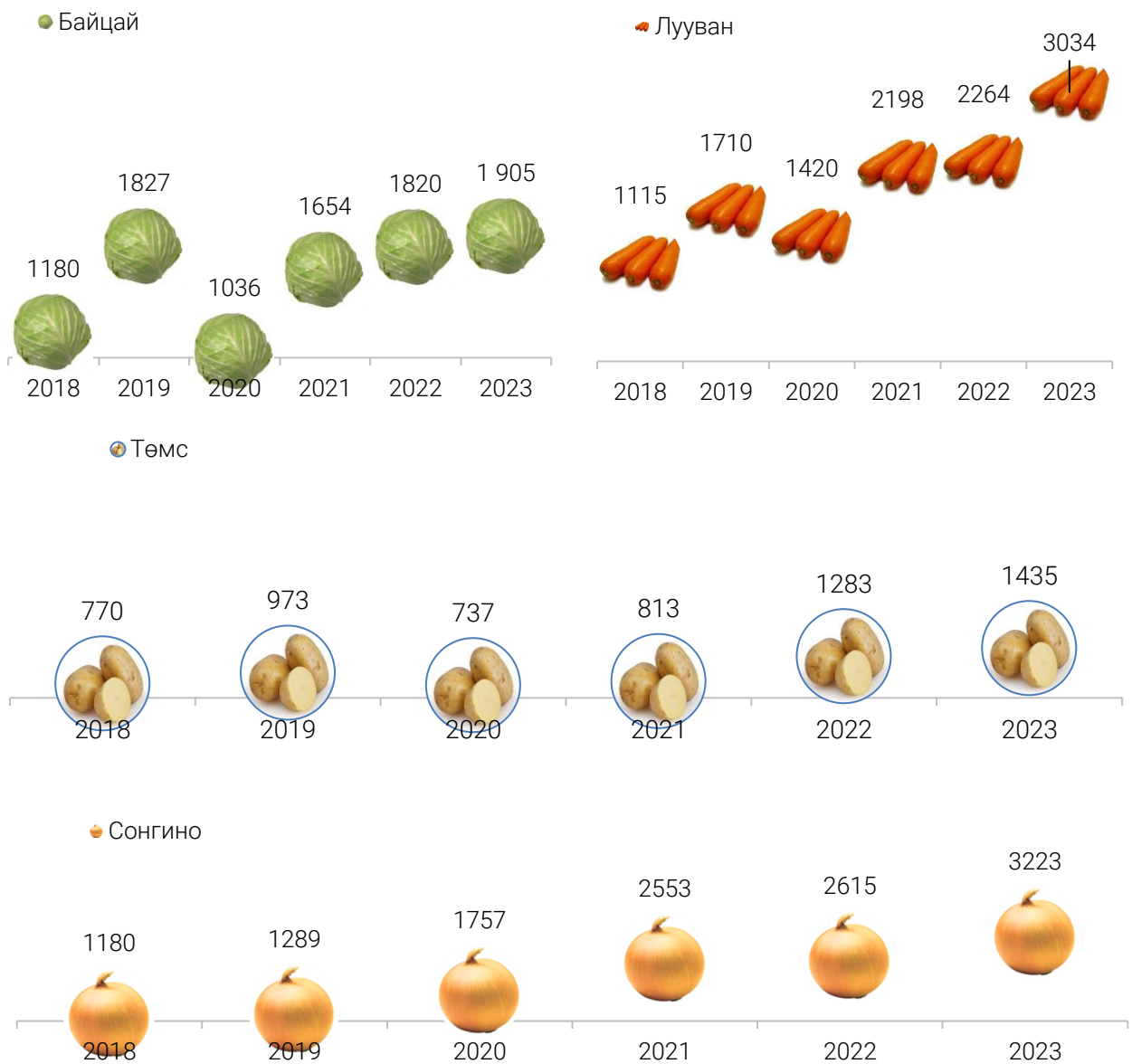
ЗУРАГ . НЭГ ШИРХЭГ ТАЛХНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн IX сард, төгрөг

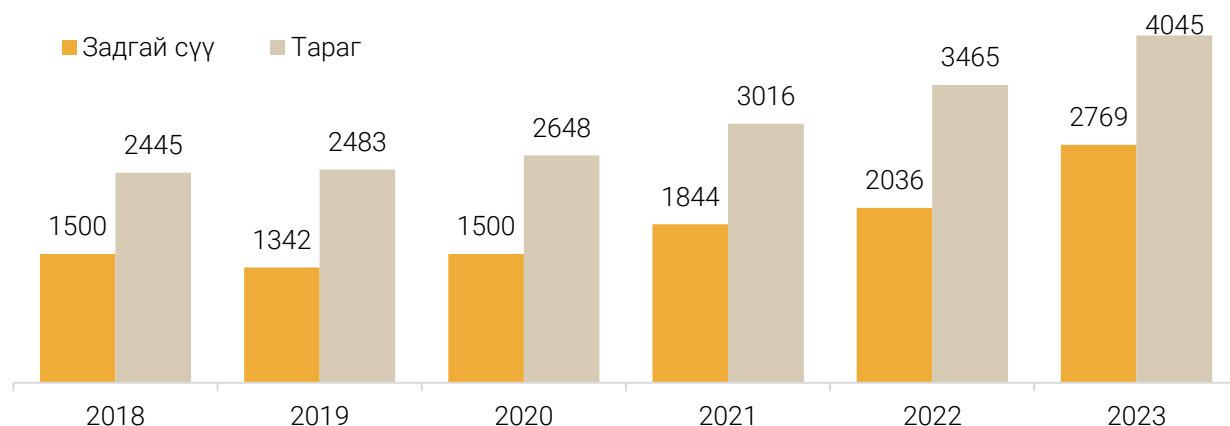
ЗУРАГ . НЭГ КИЛОГРАММ САВЛАСАН ГУРИЛЫН ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн IX сард, төгрөг

ЗУРАГ . НЭГ КИЛОГРАММ ХҮНСНИЙ НОГООНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн IX сард, төгрөг

ЗУРАГ . НЭГ ЛИТР СҮҮ, ТАРАГИЙН ДУНДАЖ ҮНЭ, жил бүрийн IX сард, төгрөг

2023 оны 09 дүгээр сард хүнсний зах, супермаркет, бөөний төвүүдэд жижиглэн худалдаалагдаж буй хонины ястай махны үнэ өмнөх сартай харьцуулахад 5.1 хувиар, үхрийн ястай мах 2.7 хувиар тус тус буурсан байна.

ХҮСНЭГТ . НЭГ КИЛОГРАММ МАХНЫ ЖИЖИГЛЭН ХУДАЛДАХ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг

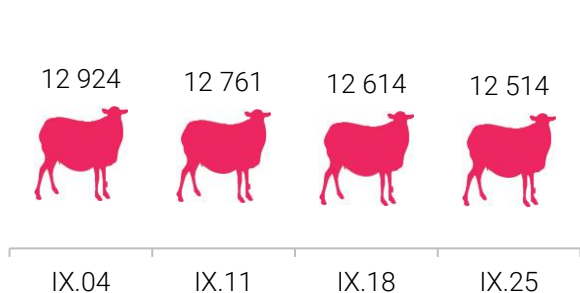
Үхрийн ястай мах

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2016	6 165	6 875	7 105	8 170	8 495	7 930	6 950	6 865	6 120	5 235	5 495	5 580
2017	6 775	7 405	7 785	7 985	8 230	7 905	7 725	7 375	7 250	6 945	6 710	6 505
2018	6 615	7 110	7 740	8 365	8 465	8 735	9 085	8 225	7 780	7 845	8 005	8 305
2019	8 875	8 925	9 390	9 635	10 960	11 700	12 280	11 540	11 375	10 950	10 090	9 755
2020	10 535	11 415	11 665	11 735	11 940	12 640	12 760	11 760	11 235	10 855	11 075	11 210
2021	11 615	12 605	12 670	13 850	13 960	14 770	14 800	13 700	13 420	13 280	13 345	13 495
2022	14 060	14 235	14 260	14 530	15 390	15 390	15 120	14 240	13 730	13 590	13 275	13 395
2023	13 520	14 245	14 955	16 750	18 493	20 100	19 466	16 723	16 277			

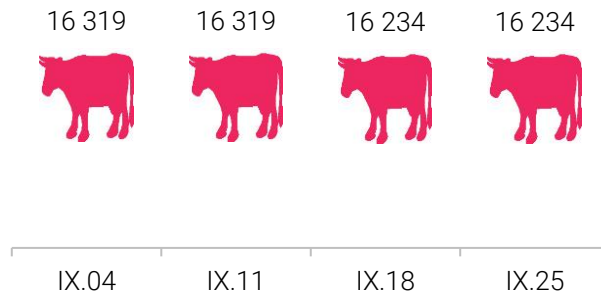
Хонины ястай мах

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2016	4 625	5 495	5 970	6 935	6 945	6 525	5 780	5 605	4 940	4 250	3 945	4 390
2017	5 650	6 030	6 675	7 080	7 235	6 700	6 575	6 395	6 210	5 760	5 380	5 140
2018	5 240	5 945	6 560	7 290	7 490	7 515	7 535	6 980	6 415	6 440	6 690	6 695
2019	7 170	7 340	7 945	8 710	9 820	10 430	10 045	9 700	9 640	9 095	7 710	7 635
2020	8 705	9 600	9 765	9 835	10 125	10 385	10 650	9 870	9 170	8 715	8 635	8 580
2021	9 040	10 460	10 705	12 320	12 390	12 695	12 440	11 380	10 975	11 005	10 775	10 805
2022	11 485	12 295	12 585	12 620	12 705	12 805	12 360	11 530	11 025	10 270	9 870	9 920
2023	10 440	11 350	12 680	14 065	15 396	16 598	15 766	13 387	12 703			

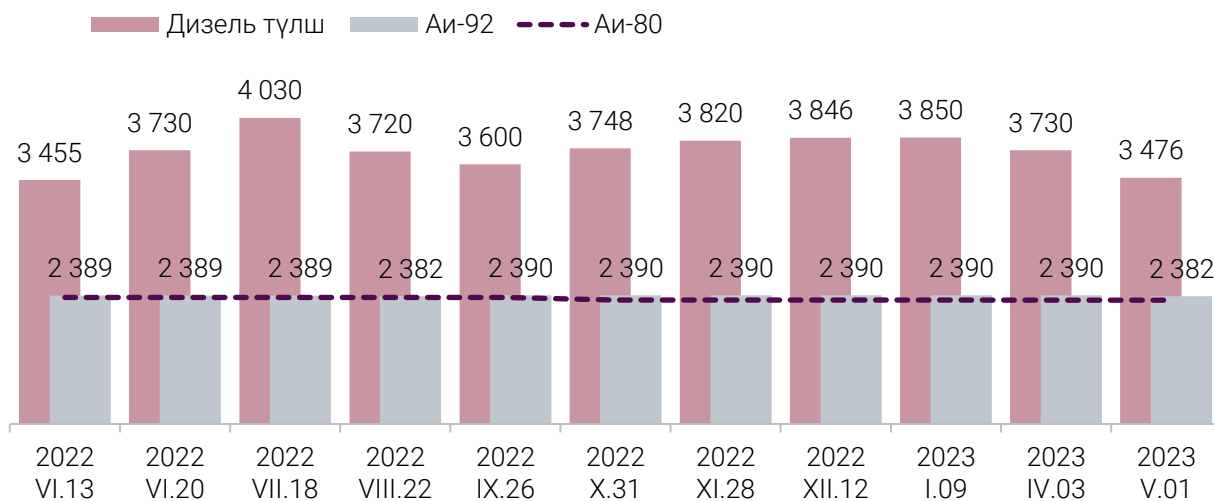
ЗУРАГ . НЭГ КГ ХОНИНЫ МАХНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг

ЗУРАГ . НЭГ КГ ҮХРИЙН МАХНЫ ДУНДАЖ ҮНЭ, төгрөг

ЗУРАГ . НЭГ ЛИТР ШАТАХУУНЫ ҮНЭ, өөрчлөлт орсон өдрөөр

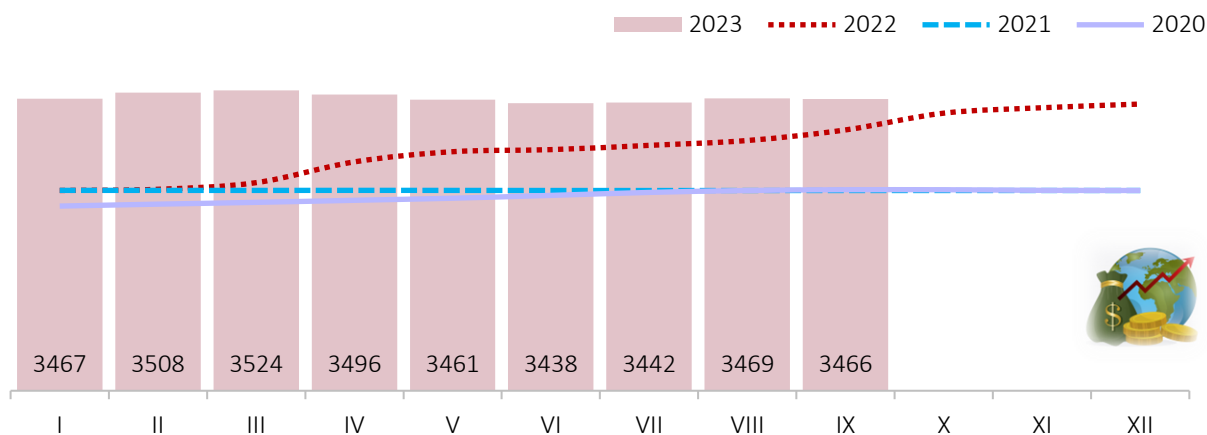
ХҮСНЭГТ . ТҮЛШНИЙ ҮНЭ, төгрөг

Байршил	2021.IX.29			2022.IX.26			2023.IX.25		
	Түлшний мод шуудай (6-7 кг)		Сайжруулсан түлш 25 кг Хар мод	Түлшний мод шуудай (6-7 кг)		Сайжруулсан түлш 25 кг Хар мод	Түлшний мод шуудай (6-7 кг)		Сайжруулсан түлш 25 кг
	Хар мод	Нарс мод		Нарс мод	Хар мод		Хар мод	Нарс мод	
Чингэлтэй	4 000	4 000	1 875	6 000	6 000	3 750	6 500	6 000	3 750
Сүхбаатар	4 000	3 500	1 875	7 000	6 000	3 750	7 000	6 000	3 750
Цайз зах	4 000	3 500	1 875	6 500	6 000	3 750	6 500	6 000	3 750
Хангай зах	4 000	3 000	1 875	6 000	6 000	3 750	6 000	5 500	3 750
Дундаж үнэ	4 000	3 500	1 875	6 375	6 000	3 750	6 500	5 875	3 750

ХҮСНЭГТ . НЭГ ЛИТР ШАТАХУУНЫ ҮНЭ, төгрөг

ШТС	2022.IX.26					2023.IX.25				
	Аи 95	Аи 80	Аи 92	Дизель түлш	Газ	Аи 95	Аи 80	Аи 92	Дизель түлш	Газ
Жаст Ойл			2 390	3 680	-			2 350	3 390	-
Петровис	3 910	2 370	2 390	3 730	-	3 710	2 370	2 390	3 490	-
Магнай трейд	3 910	-	2 390	3 730	-	3 710	-	2 390	3 490	-
Сод монгол	3 910	-	2 390	3 730	-	3 710	2 315	2 390	3 490	-
Шунхлай	3 910	-	2 390	3 730	-	3 710	2 350	2 390	3 490	-
Юнигаз	-	-	-	-	1 790	-	-	-	-	1 790
Дундаж үнэ	3 910	2 370	2 390	3 720	1 790	3 710	2 345	2 382	3 470	1 790

ЗУРАГ . АМ.ДОЛЛАРЫН ХАНШИЙН САРЫН ДУНДАЖ ХӨДӨЛГӨӨН, төгрөг⁸

⁸ Мэдээллийн эх сурвалж: Монголбанкны статистикийн мэдээлэл

ХҮСНЭГТ . ХҮНСНИЙ БАРААНЫ ДУНДАЖ ҮНИЙН ЗЭРЭГЦҮҮЛЭЛТ, 2023 оны VI-IX сар

№	Бүтээгдэхүүний нэр		хэмжих нэгж	2023 VI.26	2023 VII.03	2023 VII.17	2023 VII.24	2023 VII.31	2023 VIII.07	2023 VIII.14	2023 VIII.21	2023 VIII.28	2023 IX.04	2023 IX.11	2023 IX.18	2023 IX.25	22.IX.18 23.IX.25		
1	"Алтан тариа" гурил	дээд	кг	2 580	2 580	2 580	2 580	2 580	2 580	2 584	2 588	2 593	2 597	2 597	2 597	2 597	100.0		
		1-р зэрэг	кг	2 225	2 225	2 225	2 225	2 225	2 225	2 230	2 239	2 244	2 244	2 244	2 244	2 244	2 244	100.0	
2	"Алтан тариа" савласан гурил	дээдийн дээд	кг	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	3 561	100.0	
		дээд	кг	2 708	2 708	2 708	2 722	2 722	2 722	2 728	2 740	2 751	2 751	2 751	2 751	2 751	2 751	100.0	
		1-р зэрэг	кг	2 391	2 391	2 391	2 391	2 391	2 391	2 391	2 395	2 402	2 406	2 406	2 406	2 406	2 406	2 406	100.0
		2-р зэрэг	кг	1 584	1 584	1 584	1 584	1 584	1 584	1 584	1 584	1 584	1 606	1 606	1 606	1 606	1 606	1 606	100.0
3	Сүү	Сүү ХК 1л	литр	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	4 429	100.0	
		Сүү ХК 0.5л	литр	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	2 245	100.0	
		Задгай	литр	2 898	2 898	2 898	2 769	2 769	2 769	2 769	2 769	2 769	2 769	2 769	2 769	2 769	2 769	100.0	
4	Тараг, Цөцгийтэй		литр	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	4 045	100.0	
5	Талх	Атар	ширхэг	2 132	2 436	2 441	2 448	2 448	2 448	2 456	2 456	2 456	2 456	2 456	2 456	2 456	2 456	100.0	
		Зууван чех	ширхэг	2 713	2 713	2 724	2 791	2 791	2 791	2 797	2 797	2 797	2 797	2 791	2 791	2 791	2 791	100.0	
		Хар талх	300 гр	1 974	1 974	1 974	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	1 990	100.0
6	Будаа	цагаан	кг	4 701	4 701	4 701	4 701	4 701	4 779	4 779	4 779	4 770	4 798	4 798	4 852	4 852	4 852	100.0	
		шар	кг	3 244	3 244	3 244	3 244	3 244	3 318	3 318	3 318	3 318	3 473	3 473	3 473	3 473	3 473	3 473	100.0
7	Цөцгийн тос, "Сүү" ХК		200 гр	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	7 389	7 436	7 436	7 436	7 436	7 436	7 436	7 436	100.0	
8	Ургамлын тос, "Янта"		1 литр	8 011	8 011	8 011	8 011	7 798	7 798	7 798	7 798	7 798	7 798	7 798	7 798	7 798	7 798	100.0	
9	Ногоон цай, Сtimo		90 гр	3 618	3 618	3 618	3 618	3 618	3 618	3 618	3 606	3 606	3 625	3 621	3 621	3 621	3 621	100.0	
10	Элсэн чихэр		кг	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	3 771	4 035	3 997	5 023	5 023	5 023	100.0	
11	Хонины мах	ястай	кг	16 295	16 337	15 905	15 057	13 964	13 952	13 101	13 052	12 868	12 924	12 761	12 614	12 514	12 514	99.2	
		цул	кг	16 773	16 813	16 543	15 527	14 744	15 031	13 818	14 243	14 194	14 298	13 980	13 875	13 765	13 765	13 765	99.2
12	Үхрийн мах	ястай	кг	19 935	19 736	19 726	18 937	17 826	17 488	16 065	15 992	16 242	16 319	16 319	16 234	16 234	16 234	100.0	
		цул	кг	22 193	22 115	22 115	21 649	20 845	20 475	19 003	19 014	18 814	18 894	18 668	18 821	18 773	18 773	99.7	
13	Адууны мах, ястай		кг	13 349	13 453	13 453	13 043	12 361	12 559	11 874	11 874	11 088	11 016	11 016	11 016	11 016	11 016	100.0	
14	Ямааны мах, ястай		кг	11 979	11 817	11 817	11 324	9 906	9 967	9 322	9 322	9 322	9 322	9 322	9 322	9 322	9 164	98.3	
15	Төмс, Монгол		кг	1 667	1 667	1 665	1 665	1 768	1 666	1 666	1 614	1 511	1 405	1 389	1 406	1 541	1 541	109.6	
16	Лууван, Монгол		кг	2 270	2 270	2 270	2 329	2 624	2 531	3 240	3 387	3 072	3 209	2 995	2 979	2 952	2 952	99.1	
17	Байцай, Монгол		кг	4 055	4 184	3 625	3 318	3 189	2 972	2 661	2 534	2 154	2 026	1 861	1 861	1 871	1 871	100.5	
18	Хүрэн манжин, Монгол		кг	4 260	4 283	4 322	4 764	4 640	4 603	4 297	4 297	4 138	3 483	3 047	3 047	3 047	3 047	100.0	
19	Сонгино, Монгол		кг	5 332	5 332	5 352	5 166	5 111	5 111	4 127	4 025	3 879	3 524	3 220	3 034	3 115	3 115	102.7	
20	Алим, Польш		кг	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 708	6 612	6 612	6 612	6 612	100.0	
21	Өндөг, Монгол		ширхэг	523	523	510	532	528	524	526	526	523	524	524	524	527	527	100.7	

ХҮСНЭГТ . ХҮНСНИЙ БАРААНЫ ДУНДАЖ ҮНИЙН ЗЭРЭГЦҮҮЛЭЛТ, 2016-2023 оны IX сар

№	Бүтээгдэхүүний нэр		хэмжих нэгж	2016 IX	2017 IX	2018 IX	2019 IX	2020 IX	2021 IX	2022 IX	2023 IX.25	2023/2022	2023/2021	2023/2020	2023/2019	2023/2018	2023/2017
1	"Алтан тариа" гурил	дээд	кг	1 270	1 305	1 315	1 413	1 486	1 584	1 908	2 597	136.1	163.9	174.8	183.8	197.5	199.0
		1-р зэрэг	кг	1 065	1 075	1 045	1 090	1 272	1 376	1 578	2 244	142.2	163.1	176.4	205.9	214.7	208.7
2	"Алтан тариа" савласан гурил	дээдийн дээд	кг	1 585	1 640	1 670	1 710	2 165	2 236	2 685	3 561	132.6	159.3	164.5	208.3	213.2	217.1
		дээд	кг	1 305	1 350	1 350	1 450	1 520	1 619	1 956	2 751	140.7	169.9	181.0	189.7	203.8	203.8
		1-р зэрэг	кг	1 095	1 100	1 040	1 142	1 310	1 414	1 631	2 406	147.5	170.2	183.7	210.7	231.4	218.8
		2-р зэрэг	кг	825	870	860	886	936	998	1 266	1 606	126.9	160.9	171.5	181.2	186.7	184.5
3	Сүү	Сүү ХК 1л	литр	2 010	2 125	2 590	2 651	2 821	3 067	3 641	4 429	121.6	144.4	157.0	167.1	171.0	208.4
		Сүү ХК 0.5л	литр	815	910	1 115	1 106	1 284	1 453	1 787	2 245	125.6	154.5	174.9	203.0	201.4	246.7
		Задгай	литр	1 250	1 400	1 500	1 342	1 500	1 844	2 145	2 769	129.1	150.2	184.6	206.3	184.6	197.8
4	Тараг, Цөцгийтэй		литр	1 985	2 325	2 445	2 483	2 642	3 016	3 465	4 045	116.7	134.1	153.1	162.9	165.4	174.0
5	Талх	Атар	ширхэг	1 160	1 175	1 160	1 303	1 303	1 500	1 724	2 456	142.5	163.7	188.5	188.5	211.7	209.0
		Зууван чех	ширхэг	1 215	1 335	1 325	1 468	1 660	1 817	2 183	2 791	127.8	153.6	168.1	190.1	210.6	209.0
		Хар талх	300 гр		925	930	982	1 208	1 332	1 577	1 990	126.2	149.4	164.8	202.7	214.0	215.2
6	Будаа	цагаан	кг				3 525	3 573	3 754	4 646	4 852	104.4	129.2	135.8	137.6		
		шар	кг	1 730	1 740	1 995	2 489	2 966	2 523	3 149	3 473	110.3	137.7	117.1	139.5	174.1	199.6
7	Цөцгийн тос, "Сүү" ХК		200 гр	3 255	3 410	4 200	3 795	3 817	4 696	7 451	7 436	99.8	158.3	194.8	195.9	177.0	
8	Ургамлын тос, "Янта"		1 литр		3 535	3 480	3 540	3 666	4 821	9 542	7 798	81.7	161.8	212.7	220.3	224.1	220.6
9	Ногоон цай, Стимо		90 гр		1 500	1 520	1 531	1 533	1 566	3 813	3 621	95.0	231.2	236.2	236.5	238.2	241.4
10	Элсэн чихэр		кг				2 727	2 578	2 800	3 759	5 023	133.6	179.4	194.8	184.2		
11	Хонины мах	ястай	кг	5 480	6 145	6 290	9 596	9 118	10 865	10 727	12 514	116.7	115.2	137.3	130.4	199.0	203.7
		цул	кг	6 100	6 000	6 800	9 330	9 491	10 570	11 717	13 765	117.5	130.2	145.0	147.5	202.4	229.4
12	Үхрийн мах	ястай	кг	6 500	7 180	7 700	11 353	11 449	13 429	13 552	16 234	119.8	120.9	141.8	143.0	210.8	226.1
		цул	кг	7 845	8 325	9 380	14 274	13 135	14 912	15 685	18 773	119.7	125.9	142.9	131.5	200.1	225.5
13	Адууны мах, ястай		кг	4 550	5 150	5 950	8 571	8 629	9 833	9 641	11 016	114.3	112.0	127.7	128.5	185.1	213.9
14	Ямааны мах, ястай		кг	4 450	4 435	4 700	8 399	7 376	8 643	8 664	9 164	105.8	106.0	124.2	109.1	195.0	206.6
15	Төмс, Монгол		кг	845	1 235	815	1 013	746	813	1 170	1 541	131.7	189.5	206.5	152.1	189.0	124.7
16	Лууван, Монгол		кг	930	2 085	1 165	1 726	1 306	2 198	1 988	2 952	148.5	134.3	226.0	171.0	253.4	141.6
17	Байцай, Монгол		кг	915	1 740	1 195	1 844	870	1 654	1 742	1 871	107.4	113.1	215.1	101.5	156.6	107.5
18	Хүрэн манжин, Монгол		кг		2 300	1 500	2 768	1 863	2 749	2 641	3 047	115.4	110.9	163.6	110.1	203.2	132.5
19	Сонгино, Монгол		кг	1 280	1 370	1 180	1 389	1 644	2 508	2 598	3 115	119.9	124.2	189.5	224.3	264.0	227.4
20	Алим, Польш		кг	4 170	4 260	4 280	4 183	4 771	5 759	6 763	6 612	97.8	114.8	138.6	158.1	154.5	155.2
21	Өндөг, Монгол		ширхэг	270	285	275	333	323	370	470	527	112.1	142.5	163.2	158.3	191.7	185.0

ХҮСНЭГТ. ХҮНСНИЙ БАРААНЫ ҮНИЙН АЖИГЛАЛТ, ХҮНСНИЙ ЗАХ, ХУДАЛДААНЫ ТӨВӨӨР, 2023.IX.25

№	Бүтээгдэхүүний нэр	хэмжих нэгж	Баянзур х зах	Сансар Супер-маркет	Хүчит шонхор зах	Бөмбөг өр ХТ	Саруул зах	Барс ХТ	Таван эрдэнэ зах	Хархорин зах	Номин Супер-маркет	М-Март	Оргил Супер-маркет	Е Март	Их наяд ХТ	Дундаж үнэ	
1	"Алтан тариа" гурил	дээд	кг	2 500	2 785	2 400	2 400	2 900	2 400	2 560	2 320	2 785	2 903	2 726	2 785	2 400	2 597
		1-р зэрэг	кг	2 300	2 434	2 000	2 120	2 500	2 000	2 200	2 000	2 434	2 476	2 446	2 434	1 950	2 244
2	"Алтан тариа" савласан гурил	дээдийн дээд	кг	3 500	3 630	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 629	3 790	3 630	3 630	3 500	3 561
		дээд	кг	2 600	2 830	2 600	2 500	2 900	2 700	2 650	2 800	2 829	2 930	2 830	2 830	2 800	2 751
		1-р зэрэг	кг	2 400	2 450	2 400	2 200	2 500	2 300	2 400	2 400	2 449	2 500	2 450	2 450	2 400	2 406
		2-р зэрэг	кг	1 800	1 490	1 800	1 700	1 500	1 600	1 600	1 600	1 489	1 570	1 490	1 490	1 800	1 606
3	Сүү	Сүү ХК 1л	литр	4 400	4 500	4 500	4 500	4 300	4 200	4 200	4 400	4 499	4 500	4 500	4 500	4 600	4 429
		Сүү ХК 0.5л	литр	2 200	2 300	2 200	2 200	2 200	2 100	2 200	2 300	2 299	2 300	2 300	2 300	2 300	2 245
		Задгай	литр	2 800				3 000			2 800	2 500					2 769
4	Тараг, Цөцгийтэй	литр	4 100	4 100	4 000	4 000	3 800	3 900	4 200	4 000	4 099	4 100	4 100	4 100	4 100	4 045	
5	Талх	Атар	ширхэг	2 500	2 530	2 400	2 400	2 500	2 400	2 500	2 400	2 389	2 370	2 530	2 520	2 500	2 456
		Зууван чех	ширхэг	3 000		2 800	2 600		2 600	2 800		2 789	2 890	2 860	2 800		2 791
		Хар талх	300 гр	2 000	1 980	2 000	2 000	2 000	1 800	2 000	2 000	2 069	2 000	1 980	2 060	2 000	1 990
6	Будаа	цагаан	кг	4 500	5 550	4 200	4 200	5 000	4 000	5 000	4 200	5 479	5 600	6 180			4 852
		шар	кг	3 000		3 000	3 000		3 000	3 500	3 500	4 939	5 000			3 000	3 473
7	Цөцгийн тос, "Сүү" ХК	200 гр	7 200	7 400	8 000	7 500	7 600	7 200	7 500	7 200	7 399	7 400	7 400	7 400	7 500	7 436	
8	Ургамлын тос, "Янта"	1 литр	7 000	9 440	7 000	5 500	8 500	6 500	7 500	5 800	8 899	9 760	9 120	9 580	8 500	7 798	
9	Ногоон цай, Стимо	90 гр	4 000	3 730	3 800		3 500	3 800		4 000	3 749	2 430	3 630	3 430	4 100	3 621	
10	Элсэн чихэр	кг	4 500	6 308	4 500	4 500		4 500	4 500	4 500	6 389	6 790			4 500	5 023	
11	Хонин ы мах	ястай	кг	10 000		9 800	12 000	18 000	12 000	12 500	9 500	12 499	12 800	13 000	16 800	14 000	12 514
		цул	кг	11 000		10 500		19 500	13 000	12 500	10 500	14 499	15 800	14 800	17 800	14 500	13 765
12	Үхрийн мах	ястай	кг	14 000		13 000	15 000	22 500	15 500	17 000	11 500	17 499	17 800		17 800	20 000	16 234
		цул	кг	15 000	19 900	15 000	18 000	24 000	17 500	21 000	15 000	19 499	20 800	19 000	19 900	22 000	18 773
13	Адууны мах, ястай	кг	11 000		9 500	12 000		12 000	12 500	9 500						11 016	
14	Ямааны мах, ястай	кг	9 500		9 000					9 000						9 164	
15	Төмс, Монгол	кг	1 800	1 560	1 300	1 500	2 000	1 500	1 800	1 500	1 389	1 300	1 650	1 390	1 500	1 541	
16	Лууван, Монгол	кг	2 500	2 400	2 500	3 000	3 500	2 500	3 000	2 500	2 799	3 000	5 000	2 980	3 500	2 952	
17	Байцай, Монгол	кг	1 800	2 400	1 500	2 000	2 500	2 000	2 000	2 000	1 499	1 500	2 000	1 480	2 000	1 871	
18	Хүрэн манжин, Монгол	кг	3 000	3 450	3 000	3 000	4 000	3 000	3 500	3 000	1 799	4 500	2 800	2 100	3 500	3 047	
19	Сонгино, Монгол	кг	3 500	3 300	3 000	3 000	5 500	2 500	3 500	3 000	2 449	2 500	3 300	2 450	3 500	3 115	
20	Алим, Польш	кг	6 500		7 000	7 000		6 000	6 500	6 000		8 200		5 980		6 612	
21	Өндөг, Монгол	ширхэг	500	584	500	500	550	450	500	500	573	580	540	545	550	527	

ХҮСНЭГТ 26. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН ЗАРИМ БҮТЭЭГ ДЭХҮҮНИЙ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ДУНДАЖ ҮНЭ

Төрөл	2020		2021		2022		2023	
	VI	VII	VI	VII	VI	VII	VI	VII
	Төгрөг							
Тэмээний шир	20 000	32 500	32 500	25 000	8 000	8 000	-	-
Адууны шир	9 333	9 000	10 150	10 167	6 500	6 500	7 500	7 500
Үхрийн шир	8 333	8 333	8 500	9 583	4 300	4 300	4 300	4 300
Хонины арьс	1 000	1 500	500	1 833	-	-	500	-
Ямааны арьс (ноолууртай)	750	1 000	-	-	-	-	-	-
Ямааны ноолуур	45 000	55 000	105 000	100 000	-	100 000	110 000	115 000

Нийслэлийн түүхий эдийн захуудын дундаж үнээр соёолон адуу 1250.0 мянган төгрөг, 3 настай үхэр 1800.0 мянган төгрөг, эр хонь 280.0 мянган төгрөг, эм хонь 220.0 мянган төгрөгийн ханштай байв.

Нийслэлийн түүхий эдийн захуудын сарын дундаж үнээр адууны шир 7500 төгрөг, үхрийн шир 1.8-2.3 метр урттай 4300 төгрөг бол, 2.3 метрээс дээш урттай нь 13500 төгрөгийн ханштай байна.

Ойлголт, тодорхойлолт:

Хэрэглээний сагс: Үнийн индекс тооцох зорилгоор бүрдүүлсэн дундаж өрхийн хэрэглээг төлөөлөх чадвартай, хүн амын өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний нэр төрлийн жагсаалтыг ойлгоно.

Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний жин: Өрхийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нийт зардалд тухайн бараа, үйлчилгээний зардлын эзлэх хувь.

Хэрэглээний үнийн индекс (ХҮИ): Хэрэглэгчдийн худалдаж авсан бараа, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар өөрчлөлтгүй тогтвортой байхад үнэ дунджаар хэрхэн өөрчлөгдөж буйг хэмжих үзүүлэлт бөгөөд нийт өрхөөр тооцсон үнийн өөрчлөлтийг харуулна.

Тооцох аргачлал:

ХҮИ-ийг хэрэглээний сагс, хэрэглээний жин гэсэн хоёр үзүүлэлтийг ашиглан, хувиргасан үнийн Ласпейресийн индексийн томъёогоор тооцно. Үүнд:

$$I_{ct}^L = \sum \left(\frac{P_{it}}{P_{it-1}} \right) \left(\frac{P_{it-1}}{P_{it-2}} \right) \dots \left(\frac{P_{i2}}{P_{i1}} \right) \left(\frac{P_{i1}}{P_{i0}} \right) \frac{P_{i0} Q_{i0}}{\sum P_{i0} Q_{i0}}$$

I_{ct}^L – t тайлант үеийн Ласпейресийн үнийн индекс
t – Тайлант үе
0 – суурь үе
 P_{it}^i – i барааны тайлант үеийн үнэ
 P_{i0}^i – i барааны тайлант үеийн үнэ
 Q_{i0}^i – i барааны тайлант үеийн үнэ

ХҮИ-ийн сагсны төлөөлөх чадварыг нэмэгдүүлэх, үнэн зөв байдлыг хангах үүднээс хэрэглээний сагс, жинг 5 жилд нэг удаа шинэчилдэг. Хэрэглээний бараа, үйлчилгээний сагсыг Улаанбаатар хотод 344 бараа, үйлчилгээ (аймагт 238 бараа, үйлчилгээ)-ээр бүрдүүлж, Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгааны 2015 оны үр дүнгээр жинг тооцон, 2015 оны шинэчилсэн суурьтайгаар 2017 оны 4 дүгээр сараас эхлэн тархааж байна. ХҮИ-ийг тооцохдоо бараа, үйлчилгээний геометр дундаж үнийг ашигласан.

АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН БҮТЭЭГ ДЭХҮҮНИЙ НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ (2023* оны эхний 9 сард)

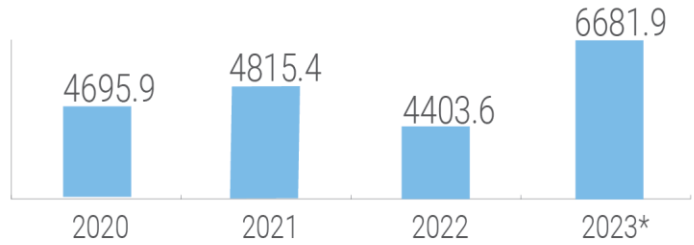
Уул уурхай, олборлолт, тэрбум төгрөг

Боловсруулах үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөг

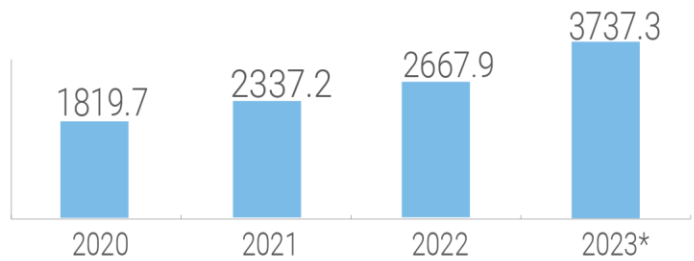
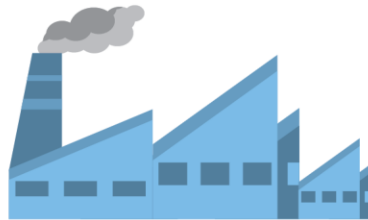
Цахилгаан хий, уур, агааржуулалт, тэрбум төгрөг

Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, тэрбум төгрөг

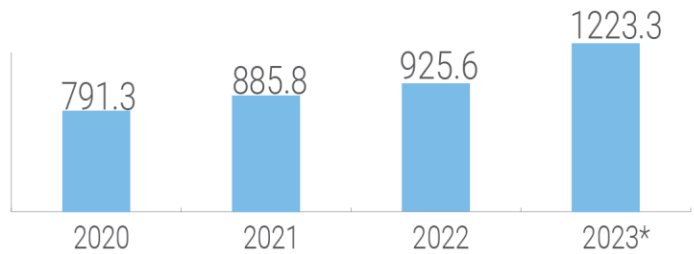
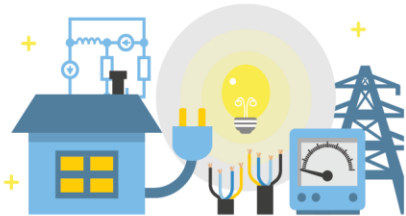
Уул уурхай, олборлолт, тэрбум төгрөг

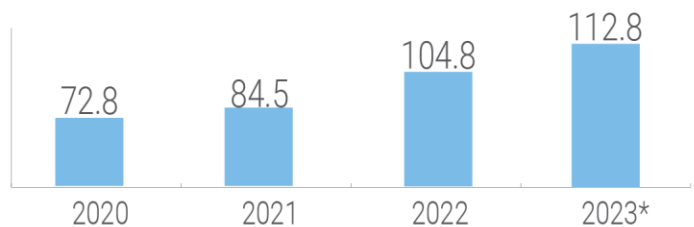
Боловсруулах үйлдвэрлэл, тэрбум төгрөг

Цахилгаан хий, уур, агааржуулалт, тэрбум төгрөг

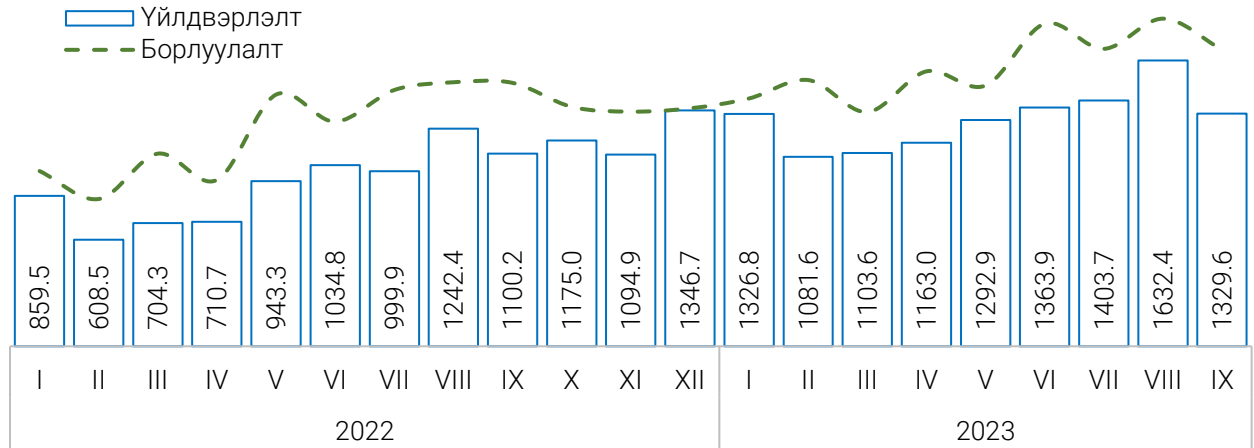

Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа, тэрбум төгрөг

Нийслэлийн аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 11.8 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 3.4 (40.5%) их наяд төгрөгөөр өслөө. Үүнд: уул уурхайн олборлолт 2.2 (47.7%) их наяд төгрөг, боловсруулах үйлдвэрлэл 923.0 (32.8%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

ЗУРАГ 23. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, БОРЛУУЛАЛТ, тэрбум төгрөгөөр

Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 6.7 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 2.2 (47.7%) их наяд төгрөгөөр өсөхөд чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт 1.5 (4.7 дахин) их наяд төгрөгөөр, газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт 566.5 (2.3 дахин) тэрбум төгрөгөөр, металлын хүдэр олборлолт 103.2 (2.9%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлон нөлөөлсөн байна.

Боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 3.7 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 923.0 (32.8%) тэрбум төгрөгөөр өсөхөд мах боловсруулах, консервлох 354.7 (2.9 дахин) тэрбум төгрөгөөр, сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 73.3 (28.9%) тэрбум төгрөгөөр, хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 64.7 (24.3%) тэрбум төгрөгөөр, үр тариа цардуул үйлдвэрлэл 62.2 (45.2%) тэрбум төгрөгөөр, ундаа үйлдвэрлэл 33.1 (4.9%) тэрбум төгрөгөөр, ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл 87.9 (24.2%) тэрбум төгрөгөөр, хувцас үйлдвэрлэл 17.1 (10.7%) тэрбум төгрөгөөр, арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 11.1 (70.1%) тэрбум төгрөгөөр, хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа 6.2 (17.5%) тэрбум төгрөгөөр, химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 103.6 (2.8 дахин) тэрбум төгрөгөөр, үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл 7.9 (16.3%) тэрбум төгрөгөөр, хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 9.9 (13.5%) тэрбум төгрөгөөр, төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл 8.6 (5.2%) тэрбум төгрөгөөр, машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл 8.4 (84.3%) тэрбум төгрөгөөр, цахилгаан тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл 2.6 (3.5 дахин) тэрбум төгрөгөөр, тээврийн хэрэгслийн бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл 1.1 (34.0%) тэрбум төгрөгөөр, машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ 75.8 (57.9%) тэрбум төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна.

Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 1223.3 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 297.7 (32.2%) тэрбум төгрөгөөр өссөн байна.

Ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 112.8 тэрбум төгрөг болж, өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 7.9 (7.6%) тэрбум төгрөгөөр өсөхөд ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа 2.3 (3.1%) тэрбум төгрөгөөр хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах үйл ажиллагаа 5.5 (19.7%) тэрбум төгрөгөөр өссөн нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна.

Нийслэлийн аж үйлдвэрийн салбар 2023 оны 9 дүгээр сард урьдчилсан гүйцэтгэлээр 1329.6 тэрбум төгрөгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт хийснээс уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн салбар 56.2 хувийг, боловсруулах аж үйлдвэрлэл 33.9 хувийг, цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт 8.9 хувийг, ус хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал зайлуулах болон хүрээлэн буй орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа 1.0 хувийг тус тус эзэлж байна.

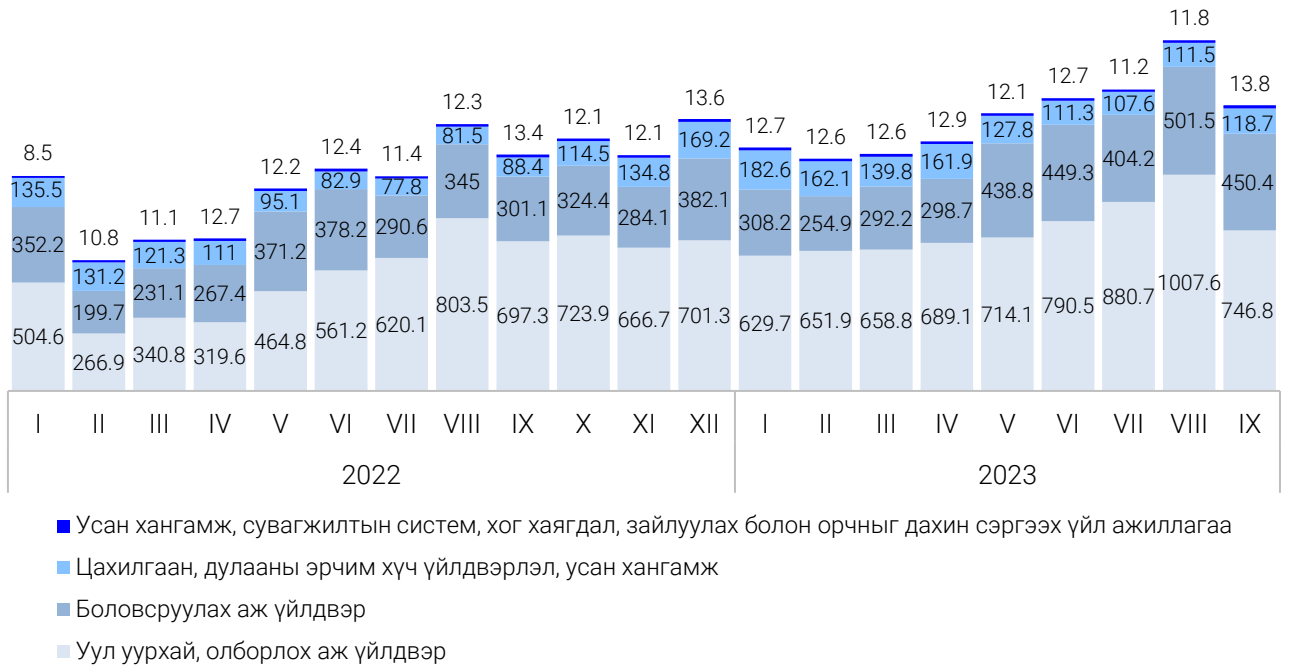
ХҮСНЭГТ 27. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН ГОЛ НЭР ТӨРЛИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

Бүтээгдэхүүн	Хэмжих нэгж	2022 I-IX	2023 I-IX*	<u>2022</u> 2023
Уул уурхай, олборлох аж үйлдвэр				
Чулуун нүүрс	мян.тн	311.8	5 108.7	1 638.7
Хүрэн нүүрс, бөөгнөрөөгүй	мян.тн	3 041.9	4 760.5	156.5
Цэвэршүүлээгүй алт	кг	11 956.7	8 356.8	69.9
Хайлуур жоншны баяжмал	мян.тн	0.1	13.8	21 286.2
Боловсруулах үйлдвэр				
Малын мах	тн	8 011.7	26 005.9	324.6
Өлөн гэдэс	мян.гогцоо	368.5	216.9	58.9
Хиам	тн	6 044.1	6 840.1	113.2
Боловсруулсан шингэн сүү	мян.л	34 430.5	39 710.4	115.3
Гурил	тн	107 460.2	94 042.2	87.5
Талх	тн	22 759.9	26 544.6	116.6
Нарийн боов	тн	20 090.3	18 608.0	92.6
Пүнтүүз	тн	46.4	29.0	62.4
Цагаан архи	мян.л	17 332.5	13 330.3	76.9
Оргилуун дарснаас бусад төрлийн усан үзмийн дарс	мян.л	226.8	167.4	73.8
Самнасан ноолуур	тн	673.3	721.6	107.2
Хивс, шалны нэхмэл дэвсгэр	мян.м2	32.1	32.5	101.2
Сүлжмэл эдлэл-ноолуур	мян.ш	363.5	295.0	81.1
Цахилгаан, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэл, усан хангамж				
Цахилгаан эрчим хүч	мян.квт.цаг	5 117 681.7	5 344 164.9	104.4
Дулааны эрчим хүч	мян.гкал	6 600.9	6 857.5	103.9
Усан хангамж, сувагжилтын систем, хог хаягдал, зайлуулах болон орчныг дахин сэргээх үйл ажиллагаа				
Төвлөрсөн сүлжээгээр цэвэр, бохир ус дамжуулах, түгээх үйлчилгээ (уур, халуун уснаас бусад)	мян.м3	36 123.9	37 616.7	104.1

Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулсан бүтээгдэхүүн 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 14.7 их наяд төгрөг болж өмнөх оны мөн үеэс 3.5 (31.4%) их наяд төгрөгөөр өслөө. Үүнд: уул уурхай, олборлолтын салбарын борлуулалт 1.9 (30.3%) их наяд төгрөгөөр, боловсруулах салбарын борлуулалт 1.2 (33.7%) их наяд төгрөгөөр тус тус өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Гадаад зах зээлд 2023 оны эхний 9 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр 7.5 (51.1%) их наяд төгрөгийн борлуулалт хийсний 6.8 их наяд нь уул уурхайн, олборлох салбарын борлуулалт байна. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний гадаад борлуулалтын 17.8 хувийг нүүрс олборлолтын салбар, 12.6 хувийг газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолтын салбар, 60.0 хувийг металлын хүдэр олборлолтын салбар, 0.2 хувийг бусад ашигт малтмал олборлолтын салбар эзэлж байна.

ЗУРАГ 24. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ, салбараар, тэрбум төгрөгөөр

Ойлголт, тодорхойлолт:

Аж үйлдвэрийн салбарын борлуулсан бүтээгдэхүүн: Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тайлант хугацаанд худалдсан буюу гадагш гүйцэтгэсэн ажил, үйлчилгээний хэмжээ юм.

Аж үйлдвэрийн салбарын нийт үйлдвэрлэл: Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тайлант хугацаанд зах зээлд болон өөрийн эцсийн хэрэглээнд зориулж үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнээс бүрдэнэ.

Эдийн засгийн үйл ажиллагааны ангилал: НҮБ-аас гишүүн орнууддаа мөрдөхийг зөвлөмж болгосон эдийн засгийн бүх төрлийн үйл ажиллагааны олон улсын стандарт ангилалд нийцүүлэн боловсруулсан үндэсний ангилал юм.

ХҮСНЭГТ 28. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛТ, оны үнээр

Салбар	Нийт бүтээгдэхүүн		
	2022 I-IX	2023 I-IX*	<u>2022</u> 2023
	сая төгрөг		
БҮГД	8 369 561.1	11 755 361.5	140.5
УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОЛТ	4 524 895.6	6 681 980.5	147.7
Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	411 159.8	1 919 643.9	466.9
Газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт	432 793.4	999 286.7	230.9
Металлын хүдэр олборлолт	3 617 659.8	3 720 872.0	102.9
Бусад ашигт малтмал олборлолт	24 852.4	19 889.2	80.0
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	38 430.3	22 288.7	58.0
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ	2 814 261.2	3 737 303.0	132.8
Хүнсний бүтээгдэхүүн, ундаа үйлдвэрлэл	1 551 822.4	2 139 638.3	137.9
Мах боловсруулах, консервлох	185 432.1	540 173.4	291.3
Жимс болон төмс, хүнсний ногоо боловсруулалт, хадгалалт	37 060.2	36 076.5	97.3
Сүү сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	253 141.6	326 427.3	129.0
Үр тарианы гурилын болон цардуул, цардууллаг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	137 698.4	199 889.0	145.2
Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	266 918.4	331 663.3	124.3
Малын тэжээл үйлдвэрлэл	3 556.3	4 288.9	120.6
Ундаа үйлдвэрлэл	668 015.4	701 119.9	105.0
Тамхи үйлдвэрлэл	40 165.8	49 080.1	122.2
Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	363 859.5	451 792.6	124.2
Хувцас үйлдвэрлэл	160 500.9	177 607.0	110.7
Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	15 808.6	26 893.3	170.1
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	157.1	250.7	159.6
Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	63 336.6	63 728.7	100.6
Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	35 120.5	41 278.6	117.5
Кокс болон газрын түүхий тосны боловсруулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	61 150.3	47 916.0	78.4
Химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	56 349.3	159 941.0	283.8
Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл	48 757.3	56 720.8	116.3
Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	73 805.9	83 775.5	113.5
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	166 011.8	174 648.1	105.2
Металл боловсруулах үйлдвэрлэл	0.0	0.0	0.0
Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	9 960.0	18 353.0	184.3
Компьютер, электроник болон оптик бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	1 313.3	21.5	1.6
Цахилгаан тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	1 066.5	3 692.0	346.2
Тээврийн хэрэгслийн бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	3 221.7	4 318.8	134.1
Тавилга үйлдвэрлэл	12 888.0	12 691.5	98.5
Бусад боловсруулах үйлдвэрлэл	18 126.0	18 290.4	100.9
Машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ	130 839.7	206 665.1	158.0
ЦАХИЛГААН, ХИЙ, УУР, АГААРЖУУЛАЛТ	925 564.4	1 223 272.2	132.2
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	925 564.4	1 223 272.2	132.2
УС ХАНГАМЖ; СУВАГЖИЛТЫН СИСТЕМ, ХОГ ХАЯГДАЛ ЗАЙЛУУЛАХ БОЛОН ХҮРЭЭЛЭН БҮЙ ОРЧНЫГ ДАХИН СЭРГЭЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	104 839.9	112 805.8	107.6
Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	75 201.8	77 550.9	103.1
Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	27 978.5	33 476.0	119.6
Хүрээлэн буй орчны бохирдлыг ариутгах, цэвэрлэх, бусад хог хаягдлын менежментийн үйлчилгээ	1 659.7	1 778.8	107.2

ХҮСНЭГТ 29. АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮНИЙ БОРЛУУЛАЛТ, оны үнээр

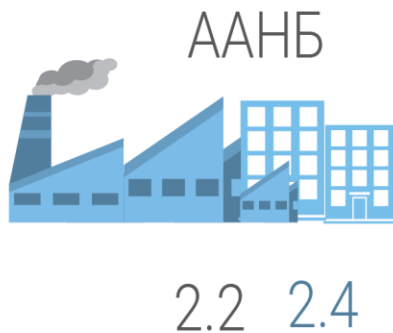
Салбар	Аж үйлдвэрийн борлуулалт			
	2022 I-IX	2023 I-IX*	2022 2023	Үүнээс: Экспорт (хувиар)
	сая төгрөг			
БҮГД	11 156 747.8	14 658 534.6	131.4	51.1
УУЛ УУРХАЙ, ОЛБОРЛОЛТ	6 523 272.3	8 501 567.0	130.3	79.9
Чулуун, хүрэн нүүрс олборлолт	379 781.8	1 682 905.9	443.1	79.1
Газрын түүхий тос, байгалийн хий олборлолт	463 927.7	959 126.9	206.7	98.2
Металлын хүдэр олборлолт	5 617 575.2	5 812 271.5	103.5	77.5
Бусад ашигт малтмал олборлолт	23 557.4	24 974.0	106.0	59.0
Уул уурхайн туслах үйл ажиллагаа	38 430.3	22 288.7	58.0	
БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ	3 602 161.0	4 817 741.5	133.7	14.7
Хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	2 170 707.8	3 138 376.6	144.6	12.1
Мах боловсруулах, консервлох	218 475.9	591 382.6	270.7	63.3
Жимс болон төмс, хүнсний ногоо боловсруулалт, хадгалалт	39 791.5	47 120.2	118.4	
Сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	313 768.7	388 464.4	123.8	
Үр тарианы гурилын болон цардуул, цардууллаг бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	162 074.0	223 246.0	137.7	
Хүнсний бусад бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	318 221.7	399 904.2	125.7	
Малын тэжээл үйлдвэрлэл	3 556.3	4 288.9	120.6	
Ундаа үйлдвэрлэл	1 114 819.8	1 483 970.4	133.1	0.4
Тамхи үйлдвэрлэл	50 677.8	45 374.2	89.5	
Ээрэх, нэхэх, даавуун материал бэлтгэх үйлдвэрлэл	390 386.3	408 875.6	104.7	65.6
Хувцас үйлдвэрлэл	168 770.1	195 307.1	115.7	23.3
Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	15 276.3	23 597.6	154.5	7.0
Тавилгаас бусад мод болон модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, сүрэл, дэрсэн эдлэл үйлдвэрлэл	173.3	303.1	174.9	
Цаас болон цаасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	62 218.7	77 453.7	124.5	
Хэвлэх, дуу бичлэгийг хувилах, дахин үйлдвэрлэх үйл ажиллагаа	39 653.5	54 102.9	136.4	
Кокс болон газрын түүхий тосны боловсруулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	42 200.1	41 334.4	97.9	
Химийн бодис болон химийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	84 256.4	179 501.3	213.0	
Үндсэн эмийн бүтээгдэхүүн болон эмийн бэлдмэлийн үйлдвэрлэл	86 053.2	77 596.3	90.2	
Резинэн болон хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	85 449.4	87 123.6	102.0	
Төмөрлөг бус эрдэс бодисоор хийсэн эдлэл үйлдвэрлэл	185 685.6	192 907.2	103.9	
Металл боловсруулах үйлдвэрлэл	0.0	0.0	0.0	
Машин, тоног төхөөрөмжөөс бусад металл бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	9 796.2	17 564.5	179.3	61.6
Компьютер, электроник болон оптик бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	156.8	21.5	13.7	
Цахилгаан тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	1 245.2	4 070.5	326.9	
Тээврийн хэрэгслийн бусад тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	3 221.7	4 318.8	134.1	
Тавилга үйлдвэрлэл	17 704.4	14 736.7	83.2	
Бусад боловсруулах үйлдвэрлэл	18 760.1	19 401.2	103.4	1.9
Машин, тоног төхөөрөмжийг угсрах, суурилуулах, холбогдох засвар, үйлчилгээ	169 768.1	235 774.7	138.9	
ЦАХИЛГААН, ХИЙ, УУР, АГААРЖУУЛАЛТ	925 677.6	1 223 272.2	132.1	
Цахилгаан, хий, уур, агааржуулалт	925 677.6	1 223 272.2	132.1	
УС ХАНГАМЖ, СУВАГЖИЛТЫН СИСТЕМ, ХОГ ХАЯГДАЛ ЗАЙЛУУЛАХ БОЛОН ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫГ ДАХИН СЭРГЭЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	105 636.8	115 953.9	109.8	
Ус хуримтлуулах, ариутгах, түгээх үйл ажиллагаа	75 645.0	77 550.9	102.5	
Хог хаягдлыг цуглуулах, боловсруулах, зайлуулах; дахин ашиглах	27 697.1	36 159.2	130.6	
Хүрээлэн буй орчны бохирдлыг ариутгах, цэвэрлэх, бусад хог хаягдлын менежментийн үйлчилгээ	2 294.7	2 243.7	97.8	

ХОТ НИЙТИЙН АЖ АХУЙ (2023 оны 9-р сар)

ᠴᠡᠪᠦᠷ ᠤᠰᠨᠢ ᠪᠣᠷᠯᠤᠭᠤᠯᠠᠯᠲ

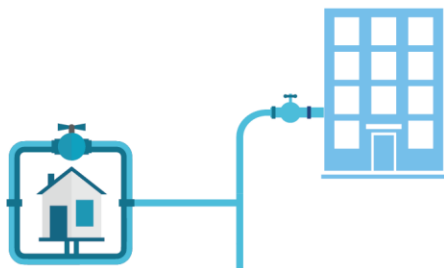
Цэвэр усны борлуулалт (сая метр³)

■ 2022 IX ■ 2023 IX

Хүн амд түгээсэн цэвэр ус

Төвлөрсөн шугам 2.2 (сая метр³)

Ус түгээх байр (мянган метр³)

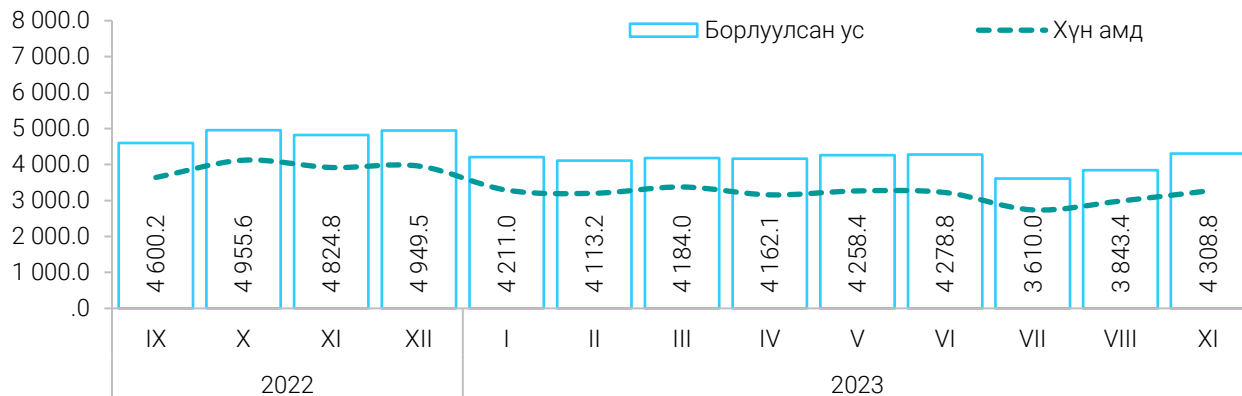

2023 оны 9 сард нийслэлийн хүн амд 28.8 сая.м³ (77.0%), аж ахуйн нэгж, байгууллагад 8.5 сая.м³ (22.7%) цэвэр усыг борлуулжээ. Борлуулсан усны нийт хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 12.2 хувиар буурсан байна.

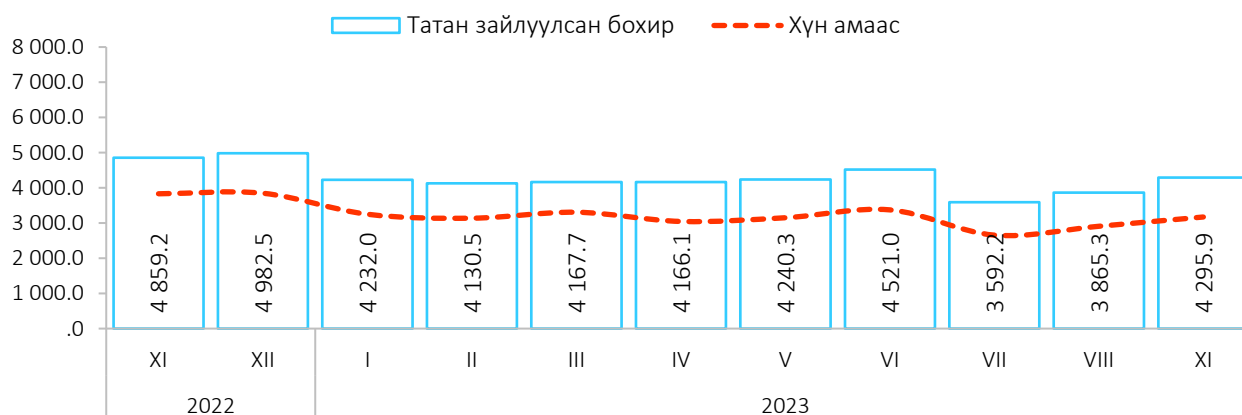
ХҮСНЭГТ 30. УС СУВАГ АШИГЛАЛТЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭ, жил бүрийн 9 дүгээр сарын байдлаар

Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2020 I-XI	2021 I-XI	2022 I-XI	2023 I-XI	$\frac{2023 \text{ I-XI}}{2022 \text{ I-XI}}$
Шахсан ус	мянган м ³	38 776.5	42 030.1	42 765.2	43 815.1	102.5
Борлуулсан ус	мянган м ³	32 763.3	30 351.1	42 348.0	37 460.5	88.5
Хүн амд	мянган м ³	25 457.0	23 875.5	34 160.7	28 893.1	84.6
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	мянган м ³	7 306.3	6 475.6	8 187.3	8 567.3	104.6
Татан зайлуулсан бохир	мянган м ³	33 096.2	30 612.1	42 818.5	37 738.7	88.1
Хүн амаас	мянган м ³	24 949.7	23 272.2	33 615.8	28 398.2	84.5
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	мянган м ³	8 146.5	7 339.9	9 202.7	9 340.5	101.5
Ус борлуулалтын орлого	сая төгрөг	24 814.6	23 575.8	44 962.8	42 059.3	93.5
Хүн амаас	сая төгрөг	14 169.1	13 255.5	25 357.4	21 687.3	85.5
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	сая төгрөг	10 645.5	10 320.3	23 464.1	20 372.0	86.8
Сувагжуулалтын орлого	сая төгрөг	19 587.8	18 779.1	34 506.8	33 402.6	96.8
Хүн амаас	сая төгрөг	8 908	8 269.6	15 638.1	14 080.0	90.0
Аж ахуйн нэгж, байгууллага	сая төгрөг	10 678.9	10 509.5	18 867.7	19 322.6	102.4

ЗУРАГ 25. БОРЛУУЛСАН УС, мян.м³

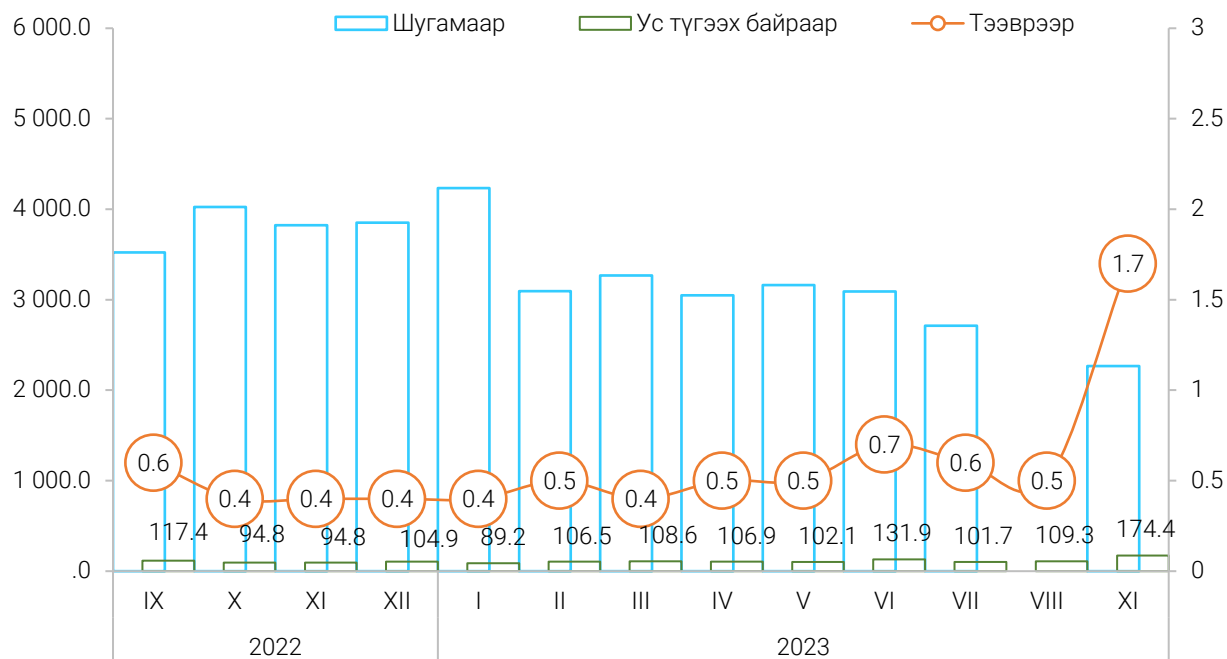

ЗУРАГ 26. ТАТАН ЗАЙЛУУЛСАН БОХИР, сараар, мян.м³

Цэвэрлэх байгууламжаар 9.3 сая.м³ аж ахуйн нэгж, байгууллага, өрхийн 28.3 сая.м³ бохир шингэнийг татан зайлуулсан байна.

ЗУРАГ 27. ХҮН АМД БОРЛУУЛСАН УСНЫ ХЭМЖЭЭ, түгээлтийн төрлөөр, мян.м³

Ойлголт, тодорхойлолт:

Шахсан ус: Ус хангамжийн эх үүсвэрээс хотын ус хангамжийн төвлөрсөн сүлжээнд нийлүүлсэн усыг хэлнэ.

Борлуулсан ус: Хотын ус хангамжийн төвлөрсөн системээс хэрэглэгчийн тоолуураар болон ус түгээх байраар дамжуулан борлуулсан усыг хэлнэ.

Татан зайлуулсан бохир: Ус ариутгах татуургын шугамаар дамжуулан бохир ус цэвэрлэх байгууламжид хүлээн авсан бохир усыг хамруулна.

Сувагжуулалтын орлого: Хэрэглэгчийн тоолуураар болон бохир зөөврийн авто машинаар дамжуулан ариутгах татуургын системд хүлээн авч татан зайлуулсан үйлчилгээний орлогыг хамааруулна.

НИЙГМИЙН ДААТГАЛ (2023 оны эхний 3 улиралд)

НИЙГЭМЖ
ТЭТГЭВЭР

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН, сая төгрөг

* ҮОМШӨ - Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчин

НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ДААТГУУЛАГЧИД

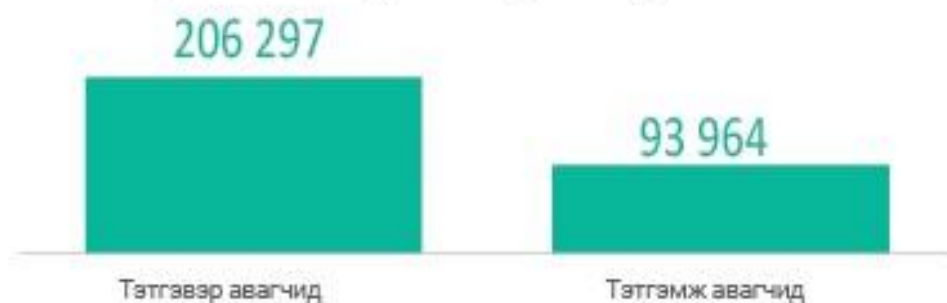
Албан журмаар даатгуулагчид

Сайн дураар даатгуулагчид

ТЭТГЭВЭР, ТЭТГЭМЖИД ХАМРАГДАГЧИД

2023 оны эхний 3 улиралд нийслэлийн нийгмийн даатгалын салбарын үйлчилгээнд 37.8 мянган байгууллага, 782.4 мянган иргэн хамрагдаж, 2141.7 сая төгрөгийг нийгмийн даатгалын сангуудаас олгосон ба өмнөх оны мөн үеэс 406.0 (23.4%) сая төгрөгөөр өсчээ.

Нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөгч нийт иргэдийн 587.8 мянга (75.1%) нь аж ахуйн нэгж байгууллагын, 127.5 мянга (16.3%) нь төсөвт байгууллагын, 67.0 мянга (8.6%) нь сайн дурын даатгуулагчид байна. Даатгуулагчид өмнөх оны мөн үеэс 28.0 мянган (3.7%) даатгуулагчаар өссөн байна.

Нийслэлийн нийгмийн даатгалын сан 2023 оны эхний 3 улиралд нийт 1708.5 сая төгрөг болж, төлөвлөснөөс 58.9 сая төгрөгөөр (3.6%) илүү бүрдсэн ба өмнөх оны мөн үеэс 619.2 (56.8%) сая төгрөгөөр өссөн байна.

Зураг 1. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлага, сая төгрөг, сараар

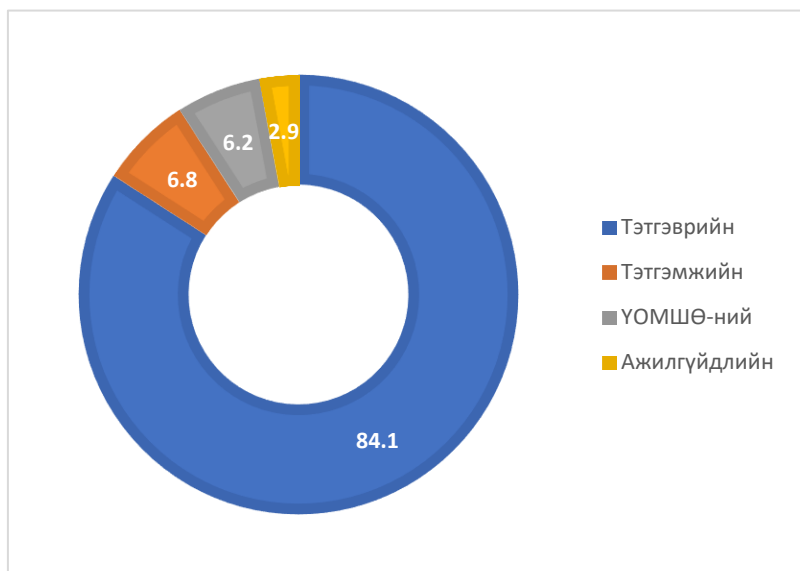

ХҮСНЭГТ 1. НИЙСЛЭЛИЙН НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ОРЛОГО, дүүргээр, сая төгрөг

Дүүрэг	Орлого			
	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь	Зөрүү
Нийслэлийн дүн	1 649 593.9	1 708 528.1	103.6	58.9
Багануур	19 251.0	19 571.3	101.7	320.3
Багахангай	2 029.2	1 804.8	88.9	-224.4
Баянгол	281 583.6	287 483.2	102.1	5 899.6
Баянзүрх	224 435.3	226 175.8	100.8	1 740.6
Налайх	12 703.3	11 670.3	91.9	-1 033.0
Сонгинохайрхан	117 786.1	113 507.8	96.4	-4 278.3
Сүхбаатар	365 863.7	365 237.6	99.8	-626.2
Хан-Уул	289 585.3	315 445.2	108.9	25 859.9
Чингэлтэй	336 356.4	367 632.1	109.3	31 275.7

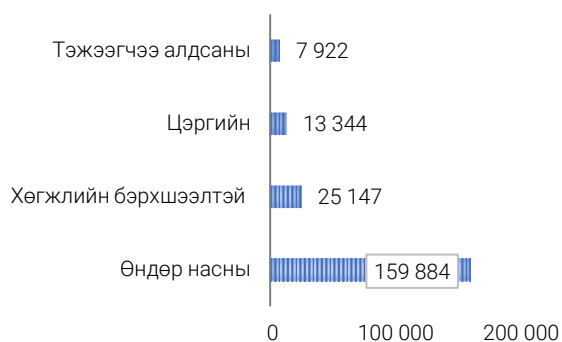
Нийгмийн даатгалын санд хуримтлуулсан нийт шимтгэлийн орлогын 83.3 хувь нь тэтгэврийн даатгалын санд, 8.2 хувь нь тэтгэмжийн даатгалын санд, 6.9 хувь нь үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний (ҮОМШӨ) даатгалын санд, 1.6 хувь нь ажилгүйдлийн даатгалын санд тус тус төвлөрчээ.

ЗУРАГ 2. ДААТГАЛЫН САНГИЙН ЗАРЛАГА, ХУВИАР, 2023 ОНЫ ЭХНИЙ 3 УЛИРАЛД

Нийгмийн даатгалын сангийн нийт зарлагын 84.1 хувийг тэтгэврийн, 6.8 хувийг тэтгэмжийн, 6.2 хувийг ҮОМШӨ-ний, 2.9 хувийг ажилгүйдлийн даатгалын санд тус тус эзэлж байна.

ЗУРАГ 3. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГААС ТЭТГЭВЭР АВАГЧДЫН ТОО

2023 оны эхний 3 улиралд тэтгэврийн даатгалын сангаас 1800.3 тэрбум төгрөгийн зарлага гарснаас 159.9 мянган (өндөр насны тэтгэвэр авагч) хүнд 927.7 сая (51.5%) төгрөгийг, 25.2 мянган (хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний тэтгэвэр авагч) хүнд 100.7 сая (5.6%) төгрөгийг, 13.3 мянган (цэргийн тэтгэвэр авагч) хүнд 121.6 сая (6.8%) төгрөгийг, 7.9 мянган (тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр авагч) хүнд 33.1 сая (1.8%) төгрөгийг тус тус олгосон байна. Үлдсэн 617.2 сая (34.3%) төгрөгийг бусад зардалд зарцуулжээ.

Харин тэтгэмжийн даатгалын сангаас 146.4 сая төгрөгийн зарлага гарснаас хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсан 63.3 мянган хүнд 14.5 сая (9.9%) төгрөгийг, жирэмсэн болон амаржсан 25.9 мянган эхэд 68.1 сая (46.5%) төгрөгийг, 4.8 мянган иргэний ар гэрт 9.6 сая (6.6%) төгрөгийн оршуулгын тэтгэмж, 54.2 сая (37.0%) төгрөгийг бусад зардалд тус тус олгосон байна.

Ойлголт, тодорхойлолт:

Нийгмийн даатгал нь иргэн, төр, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас зохих журмын дагуу шимтгэл төлж, нийгмийн даатгалын санг бүрдүүлэн, даатгуулагч иргэн өндөр наслах, хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу хөдөлмөрийн чадваргүй болох, өвчлөх, ажилгүй болох үед өөрт нь, тэрчлэн нас барахад түүний асрамжид байсан хүмүүст хууль тогтоомжид заасан тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр олгох зориулалттай нийгэм, эдийн засгийн арга хэмжээ юм.

Нийгмийн даатгалын сан гэж ажил олгогч, даатгуулагчийн хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогоос тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр, үйлчилгээнд зарцуулах, нийгмийн даатгалын үйл ажиллагааны зардлыг нөхөх зорилгоор төлсөн шимтгэлийн орлого, бусад эх үүсвэрээс бүрдүүлсэн мөнгөн хөрөнгийг хэлнэ.

Даатгуулагч гэдэг нь хууль болон гэрээний үндсэн дээр нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлж даатгуулсан, нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр авах эрх бүхий этгээдийг хэлнэ.

Тэтгэвэр гэж даатгуулагчийг өндөр наслахад насан туршид нь, хөдөлмөрийн чадвараа алдсан бол хөдөлмөрийн чадвар нь сэргээгдэх хүртэл, эсхүл өндөр насны тэтгэвэр авах насанд

хүртэл, нас барахад нь түүний асрамжид байсан гэр бүлийн хөдөлмөрийн чадваргүй гишүүнд нийгмийн даатгалын сангаас сар бүр олгох мөнгөн олговор юм.

Тэтгэмж нь хөдөлмөрийн чадвараа түр хугацаагаар алдах, жирэмсний, амаржсаны чөлөө эдлэх, ажилгүй болох тохиолдолд даатгуулагч өөрт нь, даатгуулагч нас барах тохиолдолд гэр бүлд нь хууль заасан болзол, нөхцөлийн дагуу нийгмийн даатгалын сангаас тодорхой хугацаанд буюу нэг удаа олгох мөнгөн олговор байна.

Танилцуулга хянасан:

Ц.Заяхүү

Э.Зоригбат

Танилцуулгыг бэлтгэсэн:

Ө.Нандинцэцэг

Эрүүл мэнд, Гэмт хэрэг

Э.Анар

Нийслэлийн төсөв

Б.Тэмүүжин

Цаг уур, агаарын чанар, аюулт үзэгдэл,
осол,

Ө.Нямжаргал

Аж үйлдвэр

Ж.Отгонбаатар

Хэрэглээний үнэ

Э.Анар

Хотын нийтийн аж ахуй

У. Цэнгэлбаяр

Нийгмийн даатгал

НИЙСЛЭЛИЙН СТАТИСТИКИЙН ГАЗАР

